

Måndagen den 8 december

Kl. 12.00

*Meddelande om
interpellationssvar*

*Om översyn av
mervärdebe-
skattningen*

Förhandlingarna leddes till en början av tredje vice talmannen.

1 § Justerades protokollet för den 28 november.

2 § Meddelande om svar på interpellationerna 1986/87:77, 78 och 83

Anf. 1 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Jag ber att få meddela att svaret på interpellationerna 77 av Margit Gennser, 78 av Sonja Rembo och 83 av Lars-Erik Lövdén var avsett att lämnas i dag och i ett sammanhang, men eftersom en av interpellanterna inte kunde närvara kommer svaret att avlämnas den 15 december.

3 § Svar på interpellation 1986/87:84 om översyn av mervärdebeskattningen

Anf. 2 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Frågan om regeringen skall tillsätta en parlamentarisk utredning för att se över mervärdebeskattningen övervägs för närvarande i finansdepartementet. En sådan utredning bör ha till uppgift att se över beskattningsområdet för mervärdeskatten och också bl. a. kunna överväga beskattningsförfarandet i samband med import.

Bestämmelserna om tulltillägg infördes så sent som den 1 april i år. Det finns därför ännu inte något underlag för en säker bedömning av vilken effekt reglerna fått. Jag är därför inte nu beredd att föreslå vare sig att bestämmelserna slopas eller att tillämpningsområdet inskränks.

Anf. 3 KARL-GÖSTA SVENSON (m):

Herr talman! Jag tackar finansministern för svaret.

Jag tolkar finansministerns svar om en utredning om mervärdebeskattningen som ett halvt löfte. Det är bra att finansministern poängterar att beskattningsförfarandet när det gäller import skall övervägas i samband med en sådan utredning.

Med hänsyn härtill är svaret om tulltillägg mycket märkligt. Finansministern säger i svaret, att på grund av att bestämmelserna om tulltillägg endast varit i kraft sedan den 1 april i år finns det inget underlag för en säker

bedömning om vilken effekt reglerna har fått.

Finansministern har haft möjlighet att ta del av en skrivelse ställd till finansdepartementet från Sveriges industriförbund, Sveriges grossistförbund, Sveriges speditörförbund samt Sveriges redareförening. Till denna skrivelse har det också fogats en intervju i HTF-tidningen med personal hos en tulldeklarant. I ingressen på denna intervju kan man läsa följande:

Magkatarr och nervösa besvär har det senaste halvåret blivit allt vanligare bland tjänstemän som gör tulldeklarationer. Efter en lagändring bestraffas mänskliga felgrepp med godtyckliga "böter" som kan uppgå till flera hundra tusen kronor. Detta är inte Rättssverige, säger tulldeklaranterna hos Wilson & Co på Lidingö.

Av intervjun framgår vidare att den tidigare goda kontakten mellan speditörsföretaget och tullverket har blivit en smula enkelriktad. Tidigare kunde uppenbara skrivfel snabbt klaras upp efter en muntlig förfrågan från tullens sida. Numera är telefonen tyst, och skrivfelel resulterar obönhörligen i ett skriftligt krav på tulltillägg.

Jag kan förstå att det har blivit på detta sätt efter att ha tagit del av de allmänna råd som generaltullstyrelsen har meddelat i fråga om tulltillägg. Av dessa framgår bl. a. att befrielse från tulltillägg kan medgivnas om ett felaktigt deklarerat tullvärde är så lågt i förhållande till varans kvantitet och beskaffenhet att det framstår som ett uppenbart fel. Felet måste emellertid vara mycket iögonfallande och inte förutsätta specialkunskaper utöver vad varje deklarationsgranskare besitter.

Som befrielseexempel nämns att ett uppgivet skattepliktigt värde på 300 kr. för 9.5 ton kakor kan anses som ett uppenbart fel. Hade det stått 3 000 kr. i stället hade det kanske enligt generaltullstyrelsens mening inte varit uppenbart, och deklaranten hade då obönhörligen påförts tulltillägg med avsevärt belopp.

Av de allmänna råden framgår vidare att fakturor, packsedlar och frakthandlingar som klart kan användas för att kontrollera om deklarerat värde är riktigt inte anses vara lämnade till ledning för tulltaxeringen. Det innebär att en felaktig uppgift i en tulldeklaration som lätt kan upptäckas genom kontroll av bilagd faktura likväl renderar deklaranten tulltillägg. Generaltullstyrelsen har avslagit ett besvär över påfört tulltillägg, som drabbat en deklarant, som vid omräkningen från italienska lire till svenska kronor gjort ett decimalfel och uppgivit tullvärdet till 4 000 kr. i stället för 48 000 kr. Generaltullstyrelsen har i sin motivering angivit att fakturor som lämnats i samband med tulldeklarationen inte ligger till grund för tulltaxeringen. Denna hantering av bestämmelserna rimmar illa med vad finansministern sagt i propositionen och vad skatteutskottet uttalat om att tulltillägg givetvis inte bör riktas mot de många yrkesutövare som vinnlägger sig om att lämna korrekta redovisningar.

I generaltullstyrelsens allmänna råd kan man också läsa något så fantastiskt som att om för lågt värde deklarerats men det korrekta tullvärdet har uppgivits i fält 17 eller 20 på importanmälan, kan befrielse medgivnas om deklarationen endast upptar ett fåtal poster så att felet lätt kan upptäckas vid hastigt överslag.

Herr talman! Med utgångspunkt från de här exemplen kan man fråga sig om tullen glömt sin primära uppgift att fastställa rätt tullvärde. I vart fall får

jag intrycket av att tulltillägget utnyttjas som en ny inkomstkälla för staten.

Herr talman! Finansministern har bl. a. i ett TV-program häromkvällen uttalat att vi har ett krångligt skattesystem, som bl. a. av det skälet måste förändras. Jag kan emellertid inte finna att finansministern lever upp till detta budskap då det gäller importmoms. Genom att införa bestämmelserna om tulltillägg låser finansministern fast ett byråkratiskt och krångligt system. Det har ju vid olika tillfällen diskuterats att förenkla importmoms hanteringen på så sätt att beskattning i samband härmed undantas. Med hänsyn härtill och till att länderna inom EG torde vara på väg mot ett nytt system vad importmomsen beträffar är det förvånansvärt att finansministern har medverkat till införandet av reglerna om tulltillägg. Dessa medför ökad byråkrati och kräver ytterligare resurser såväl hos tullmyndigheterna som hos importörerna.

Tulltillägg påförs trots att staten inte drabbas av skattebortfall. För mig är det ofattbart, eller rättare sagt rent horribelt, att en deklaratant drabbas av tulltillägg även om denne, förutom att staten inte drabbas av något skattebortfall, har lagt alla sina papper på tullens bord. Den som drabbas på detta sätt måste känna sig orättvist behandlad.

Herr talman! Jag vill avsluta mitt anförande med följande frågor till finansministern:

1. Är det enbart prestigeskäl som ligger till grund för finansministerns ställningstagande att inte ta initiativ till att förändra denna dåliga lagstiftning?
2. Kan det vara meningen att våra skattebestämmelser skall vara så utformade att enskilda handläggare ute hos företagen skall drabbas av sjukdom på grund av rädsla att göra fel?

Anf. 4 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Karl-Gösta Svenson torde inte vara helt okunnig om att det svenska systemet för förtullning tillhör de minst byråkratiska i världen och är ett system där man i hög grad överlåtit till den enskilde deklaratanten att genomföra hela processen. Jämfört med andra tullverk utför den svenska tullen oerhört litet av kontroll och granskning av den enskilda tulldeklarationshandlingen – detta för att snabba upp förfarandet. Jag vill påstå att den svenska tullförvaltningen internationellt sett arbetar både snabbt och smidigt. Men för att detta skall vara möjligt måste vi ställa ganska höga krav på den enskilde deklaratanten, på att vederbörande både förfar hederligt och noggrant. Tror vi inte att det är på detta sätt och får vi alltför många fall – det görs stickprovskontroller – där det visar sig att deklaratanten förfarit ohederligt och dessutom i ett stort antal fall varit slarvig, uppstår frågan: Skall vi sätta in en oerhörd mängd kontrollanter och fördröja samtliga tullförfaranden genom ingående kontrollräkningar och granskningar av tulldeklarationerna, eller skall vi genomföra en viss sanktion när man vid stickprov upptäcker att deklaratanten förfarit fel? När vi införde systemet tyckte vi att den senare vägen var värd att pröva. En intervju räcker inte som underlag för att säga att den av riksdagen bestämda lagen skall avskaffas. Vi avser att insamla ett mera fullständigt underlag innan vi tar ställning till om denna lag var felaktig och behöver ändras eller upphävas.

Anf. 5 KARL-GÖSTA SVENSON (m):

Herr talman! Det är bra att vi har ett system som innebär vissa förenklingar. Men om man skall göra kontrollen enklare är det ju, i varje fall enligt min mening, bättre att förenkla systemet och utreda om man kan låta bli att ta ut importmoms, vilket har diskuterats tidigare.

Vi har erfarenheten att byråkratin har ökat under de sex månader som reglerna har varit i kraft. Det har blivit 2 800 beslut, som har inneburit nya administrativa problem för tullen och framför allt för företagen.

Jag återkommer till intervjun med olika handläggare. Någon säger att det är plågsamt att göra fel som belastar någon annan. Man menar att osäkerheten försvårar arbetet och knappast leder till bättre deklARATIONER. Någon säger: Jag har inte mått bra av det här – själv har jag åkt på ett par smällar som ännu inte är avgjorda, så jag vet inte hur mycket mitt fel har kostat företaget. Någon säger: Det tråkiga är att vi inte klarar av att göra jobbet bättre trots den hotande påföljden.

Jag menar att det är fel att ha en sådan skattelagstiftning som inte ger de förbättringar som man avsåg att skapa.

Jag kan ta ett exempel från mitt eget län, där fiskare har drabbats av en massa åtal på grund av att de har tagit in fiskeredskap utan att anmäla det till tullen.

I det första fallet har en fiskare undvikit att betala tull på 720 kr. och avdragsgill moms på 24 594 kr. Han åtalades, med ett yrkande om att 30 000 kr. skulle förverkas. Han blev dömd till 1 500 kr. Efter de nya reglerna skulle han få ett tillägg på 5 000 kr.

I det andra fallet rör det sig om moms på ungefär 4 600 kr. Förverkan yrkades på 5 500 kr. Han blev dömd till 300 kr. Enligt de nya bestämmelserna hade han fått ett tulltillägg med 900 kr.

I det sista fallet var momsen ungefär 10 000 kr. Han blev dömd till 900 kr., och det hade blivit ett tulltillägg på 2 000 kr.

Är det rimligt att ha en sådan lagstiftning, som i de här fallen skulle ha inneburit tre domar med en massa utredningar bakom? Visserligen blir det en viss förbättring i och med att vi får ett enklare system. Men vi får likväl ökad administration inom tullen. Är det rimligt att lägga så mycket resurser på kontroll, när vi i stället kanske kan förändra importsystemet så att vi inte tar ut någon skatt?

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på interpellation 1986/87:75 om STI:s fortsatta verksamhet

Anf. 6 Utbildningsminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Elisabeth Fleetwood har frågat mig om vilken roll som riksdagens beslut om Stockholms Tekniska instituts framtid har spelat för tillkomsten av avtal och förordning rörande kommunaliseringen av STI.

Riksdagens beslut ligger till grund för den förordning som regeringen har utfärdat om en kommunalisering av STI.

Riksdagen uttalade att man vid en kommunalisering så långt möjligt borde

skapa förutsättningar för att de yttre formerna för verksamheten i huvudsak kan bibehållas och pekade på ett antal särdrag för STI som borde beaktas vid kommunaliseringen.

STI:s elever är i genomsnitt 27 år gamla och har ofta mångårig yrkeserfarenhet. Detta stämmer väl in på de målgrupper som den kommunala vuxenutbildningen vänder sig till och är organiserad för och på målgrupper för vissa av gymnasieskolans specialkurser. STI:s utbildningar har en större koncentration på tekniska ämnen än som är fallet på den fyraåriga tekniska linjen i gymnasieskolan. En sådan koncentration är möjlig att åstadkomma antingen inom komvuxsystemet, eftersom detta är organiserat som fristående ämneskurser, eller inom gymnasieskolan, genom att man där inrättar specialkurser. STI har slutligen fler lärarledda undervisningstimmar än vad som erbjuds inom komvux.

Regeringen hade i sin proposition till riksdagen föreslagit att STI:s verksamhet i dess helhet skulle föras till komvux. Med anledning av riksdagens uttalande har regeringen i sin förordning om riktlinjer för kommunaliseringen av STI fastslagit att utbildning som skall ersätta STI skall erbjudas dels inom gymnasieskolan, dels inom komvux. Möjligheter skall finnas att omfördela resurser mellan utbildningsformerna, om elevernas val föranleder detta. Inom gymnasieskolan skall utbildningarna utformas som treåriga påbyggnadsutbildningar (högre specialkurser) för att möjliggöra tim- och kursplaner som i stort liknar STI:s. Den totala dimensioneringen av utbildningen har fastlagts till 450 årselevplatser i gymnasieskolan och 8 000 undervisningstimmar i komvux. Genom omfördelningsmöjligheten motsvarar dessa resurser ca 600 årselever i gymnasieskolan, om samtliga elever väljer denna skolform, resp. ca 1 000 kursdeltagare per år på heltidsstudier i komvux, om alla elever väljer denna form för sin utbildning. Regeringen har också beslutat om statsbidrag till utrustning med ca 6 milj. kr.

Överläggningar pågår mellan Stockholms kommun och STI med syfte att i avtal reglera detaljerna för en kommunalisering av STI:s verksamhet. Jag kan självfallet inte uttala mig om dessa överläggningar. Jag har dock erfarit att förslag till tim- och kursplaner nu arbetas fram gemensamt. Förslagen skall underställas skolöverstyrelsen, som skall fastställa tim- och kursplanerna för verksamheten. Utbildningen skall förläggas till Bandhagens gymnasieskola, som byggs om och utrustas för ändamålet. Planer finns på att till skolan även förlägga fjärde året på T-linjen samt vissa påbyggnadsutbildningar på denna linje. Vidare har man planer på att till skolan knyta ett tekniskt centrum.

Sammanfattningsvis vill jag alltså besvara frågan med att regeringen anser sig för sin del ha skapat förutsättningar för en kommunalisering av STI:s verksamhet i enlighet med riksdagens beslut. En kommunalisering leder till att verksamheten kan fortsätta med statligt stöd och utan att elevavgifter tas ut. Verksamheten kommer vidare att kunna anordnas i nya lokaler och med ny utrustning samt vara organiserad på ett sätt som kan passa *alla* i den vuxengrupp som den vänder sig till.

Anf. 7 ELISABETH FLEETWOOD (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka utbildningsministern för svaret på min interpellation beträffande villkoren i samband med en kommunalisering av STI.

Min fråga löd: Vilken roll har riksdagens beslut om STI:s framtid spelat för tillkomsten av ifrågavarande avtal och förordning?

Herr talman! Jag kan knappast påstå att min oro för STI har blivit stillad av utbildningsministerns svar. Tvärtom anar man att STI:s öde kan bli detsamma som drabbat andra fristående skolor efter kommunalisering.

Som utbildningsministern sade uttalade riksdagen att man vid en kommunalisering "så långt möjligt borde skapa förutsättningar för att de yttre formerna för verksamheten i huvudsak kan bibehållas". Utbildningsministern redovisade också att STI:s utbildningar har en större koncentration på tekniska ämnen än vad som är fallet på den fyraåriga tekniska linjen i gymnasieskolan. En sådan koncentration är enligt utbildningsministern möjlig att åstadkomma också i de nya verksamhetsformerna. Ja, man skulle kanske kunna påstå att den är möjlig. Men blir den en realitet? Är det ens tröligt att den kan bli det? Det är det tyvärr knappast.

Det är just ämnena matematik, teknologi, energi, motorlära m. fl. som kännetecknar den höga standarden på STI:s utbildning, som är så adekvat för eleverna och deras utbildningskrav inför en framtida yrkesutbildning.

Låt mig belysa detta med några exempel – jag inskränker mig till två exempel, eftersom jag bara har sex minuter på mig.

På STI:s maskin- och motortekniska avdelning har eleverna totalt under utbildningstiden 735 lektioner i matematik. Det nya STI får 630, och för komvux är den jämförbara siffran 315. När det gäller det grundläggande ämnet matematik kommer alltså eleverna i det nya STI att få 86 % av den undervisning som ges i dag. I komvux kommer eleverna att få 43 % av den nuvarande matematikundervisningen.

Jag vill ge ett exempel till: I ämnet teknologi har man i dag 455 lektioner på STI, 350 på nya STI och 210 på komvux, dvs. 77 % på nya STI och 46 % på komvux av den undervisning man har i dag på STI. Kan dessa siffror överensstämma med riksdagens uttalande om att så långt som möjligt skapa förutsättningar för att i huvudsak bevara verksamheten?

Just koncentrationen på matematiska och tekniska ämnen ger skolan i dag den särprägel som är värdefull för eleverna, de elever som av arbetsgivare häromdagen påstods vara "guld värda" för den verksamhet det gällde. Det var Byggmästareföreningens utbildningsansvarige som påstod detta.

Från många håll i näringslivet har oro förmärkts inför utsikten att STI skulle bli kommunaliserat. Det finns en stor risk att den eftertraktade och effektiva profilen hos STI försvinner.

Kan man verkligen då påstå, som utbildningsministern gör, att man möjliggör timplaner och kursplaner som i stort liknar STI:s?

Herr talman! Jag finner mig ha fog för att påstå motsatsen.

Måste inte den uppseendeväckande minskningen och omstruktureringen av tim- och kursplaner medföra att STI:s verksamhet i grunden blir förändrad?

Och så vill jag göra några reflexioner beträffande antalet elever. Utbild-

ningsministern för ett resonemang där han uppger att elevantalet pendlar mellan 600 och 1 000 med 450 årselevsplatser som utgångspunkt. Jag tycker faktiskt att det är ett sofistikerat sätt att räkna i det här fallet. Sanningen är den att av i dag nio intagningsklasser försvinner genast två. Då har vi sju kvar. Av dessa sju blir två komvuxklasser. Då har vi fem kvar av den ursprungliga organisationen. Jag frågar mig igen: Står detta verkligen i överensstämmelse med riksdagsbeslutet?

I avtalsförslaget sägs ingenting om intagningen. Låt mig framföra några fakta: Till STI söker framför allt tre kategorier. Den första är sådana som av olika anledningar hoppat av från eller misslyckats i den obligatoriska skolan, sådana som redan i 8:an eller 9:an ansett att skolan var meningslös. Sådant förekommer ju tyvärr alltför ofta. De har sökt sig till industrin för att efter en tid, ibland kanske flera år, på verkstadsgolvet finna att de har både lust och begåvning och även kapacitet för att skaffa sig bättre teoretisk utbildning för att kunna gå vidare. Denna grupp är, såvitt jag förstår, mycket stor på STI tillsammans med dem som vid mogna år upptäckt att de valt fel väg, om jag så får uttrycka det, och som söker sig till STI för att skaffa sig kunskaper på ett nytt område.

En annan grupp – och en mycket intressant sådan – är elever med annan nationalitet än svensk. STI har under innevarande hösttermin elever från 28 nationer, varav ett tiotal från utvecklingsländer. Låt mig nämna Bolivia med 3, Chile 41, Etiopien 14, Iran 40 och Irak 26 elever. Enstaka elever återfinns från exempelvis Indien, Kenya, Marocko, Peru, Polen, Rumänien, Turkiet, Tunisien, Uganda och Uruguay.

Det är nog ingen överdrift att påstå att skolan under åren gjort en fin och värdefull insats för många människor från vår omvärld, inte minst från utvecklingsländerna.

Den tredje gruppen elever som jag vill nämna är de fysiskt handikappade, t. ex. f. d. byggnadsarbetare med "slutkörda" ryggar, fotskador eller allergier, exempelvis betongallergier. De utgör den här terminen ett fyrtiotal. STI:s antagningsförfarande är i jämförelse med det allmännas snabbt och obyråkratiskt. Särskilt viktigt är detta kanske just för de handikappade. Inom någon vecka efter ansökan kan arbetshandikappade få veta om de kan antas eller ej.

Med det sagda vill jag understryka att oron för STI:s framtid är stor. Det är bara att konstatera att ett misstag har begåtts av riksdagens majoritet; när man beslöt att avskaffa statsbidragen:

Vi kommer kanske att förlora ett värdefullt inslag i vår utbildning. Det är mycket beklagligt, framför allt för alla de människor som hade velat få en bra utbildning av den speciella typ som just STI står för. Men det är faktiskt, herr talman, att beklaga också ur samhällets synpunkt. Vi borde slå vakt om god kvalitet och speciell särart där den behövs och inte låta ideologiskt motstånd mot vissa verksamheter segra över det sunda förnuftet.

- Jag hoppas att jag kan få några kommentarer.

Anf. 8 Utbildningsminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Mina kommentarer skall bli få och enkla.

För det första pågår nu arbetet med att göra upp timplaner. Det innebär att

man har möjligheter att göra de anpassningar man önskar.

För det andra vill jag påstå att det offentliga skolväsendet inte har mindre möjligheter att ta emot elever av främmande nationalitet eller elever som i något avseende kan vara fysiskt handikappade. De resurser som står till förfogande i denna avgiftsfria skola för stöd åt elever med särskilda svårigheter är större än de resurser som kunde finnas i Stockholms Tekniska institut.

Det finns heller ingen anledning att, som Elisabeth Fleetwood gör, framställa den utbildning som vi bedriver i det kommunala skolväsendet som ett slags undermålig undervisning, som inte kan skapa fram till näringslivet och särskilt till industrin den arbetskraft som där är önskvärd.

Den skillnad som kommer att inträda för dessa elever är att de slipper betala terminsavgifter. Jag hoppas att den skillnaden är överkomlig för eleverna. Det är min övertygelse att man i fråga om lärarnas kvalitet, utbildningens innehåll och de nya lokalernas uppbyggnad och utrustning inte i något avseende skall behöva säga att de nya förhållandena är underlägsna dem som har kunnat erbjudas hittills.

Anf. 9 ELISABETH FLEETWOOD (m):

Herr talman! Jag kan bara konstatera att jag får samma svar som jag fick av utbildningsministerns företrädare i skolfrågor, när jag råkade nämna komvux. Varje gång jag tar upp en skolfråga där komvux är inblandat får jag genast kastat i ansiktet att jag undervärderar komvux. Det har jag aldrig gjort. Vad jag talar om i dag är en utbildning för speciella grupper som bättre kan tillgodogöra sig utbildningen vid STI än i komvux. Att komvux behövs och har kvalitet och resurser för många fler är fullt klart och borde stå utanför diskussionen, men detta är ett argument som jag tyvärr alltid får från socialdemokrater. Jag kan inte se det på annat sätt än att man saknar argument för att lägga ned utbildningen vid STI.

Den litet överlägsna kommentaren att terminsavgiften kan vara överkomlig för eleverna bryr jag mig inte om att gå in på.

Att vi vill slåss för undervisningen vid STI beror på att den är en av alla mycket uppskattad undervisning – det har också utbildningsutskottet konstaterat. Vad är det då som gör att man har denna inställning? Tyvärr är det hela passerat nu – men det kanske går att ändra någon gång, detta att man avskaffat statsbidraget. Jag kan inte hjälpa att jag får samma tanke i huvudet som jag fick en gång när jag arbetade med en annan fråga av liknande slag. En partikamrat till utbildningsministern tyckte att en viss verksamhet var bra, men han sade till mig: "Det kan du väl begripa – här finns en kärna av sådan verksamhet som inte vi vill ha i vårt skolväsende, och därför skall den bort."

Jag vet mycket väl att man fortfarande diskuterar frågan i Stockholms kommun. Man kanske driver den litet framåt för varje gång. Men i det avtalsförslag som nu föreligger och som det är tal om att skriva under har icke de här förbättringarna ingått, och därför kan jag inte se att de är bindande för någon part.

Anf. 10 Utbildningsminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Jag vill endast upplysa om att regeringens ursprungliga tanke var att man vid det nya Stockholms Tekniska institut skulle tillämpa de timplaner som gäller för kommunal vuxenutbildning och att det skulle vara ett komvux-skola. Efter riksdagens beslut har regeringen ändrat sina planer, så att det nu också finns möjlighet att bedriva vanlig gymnasieundervisning här. Eleverna kommer alltså att få välja om de skall gå på den särskilda linjen för vuxenutbildning eller på den linje som gäller för ungdomsskolan. Det är ett exempel på att vi har följt riksdagens beslut och att vi vill ge eleverna största möjliga valfrihet.

Anf. 11 ELISABETH FLEETWOOD (m):

Herr talman! Jag kan inte låta bli att begära ordet en gång till. Jag ville gärna ha utbildningsministerns kommentarer beträffande de tre grupper jag diskuterade. Först och främst gäller det den stora grupp som vi så ofta talar om här i kammaren, nämligen elever som av någon anledning inte klarar framför allt högstadiet men som här har och under många år haft en chans att komma tillbaka och få den adekvata utbildning som just de behöver i sin situation. Såvitt jag förstår går de oftast omedelbart tillbaka till resp. arbetsplats. Man skulle kunna säga att utbildning är skraddarsydd för den uppgift de redan har haft.

Beträffande biståndseffekten vill jag säga att det är ganska fantastiskt att se hur man kan ta hand om dessa elever och hur de kan få en utbildning som några av dem kanske använder sig av här i Sverige. Många torde emellertid återvända till sina hemländer och där kunna vara med om att bygga upp ett nytt samhälle.

Jag vore mycket glad om utbildningsministern önskade kommentera detta.

Anf. 12 Utbildningsminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Jag vill endast upplysa om att vid det nya STI kommer att finnas påbyggnadsutbildningar som ger möjlighet till den specialisering som Elisabeth Fleetwood har efterlyst. Om det i övrigt föreligger brister i fråga om det allmänna skolväsendets omhändertagande av elever med särskilda svårigheter, elever med fysiska handikapp eller av utländsk nationalitet, anser jag att vi gemensamt bör undanröja dem.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på interpellation 1986/87:104 om ett centrum i Umeå för cell- och molekylärbiologi

Anf. 13 Utbildningsminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Rune Ångström har frågat mig om regeringen avser att medverka till att ett centrum för cell- och molekylärbiologi lokaliseras till Umeå och om frågan om en sådan lokalisering bör ges högsta prioritet.

När jag våren 1986 gav professor Lars-Gunnar Larsson i uppdrag att utreda möjligheterna till samverkan inom viss naturvetenskaplig och medi-

Prot. 1986/87:44
8 december 1986

*Om ett centrum i Umeå
för cell- och molekylär-
biologi*

cinsk forskning mellan i första hand försvarets forskningsanstalt, huvudavdelning 4, och universitetet i Umeå skedde det mot bakgrund av att staten i Umeå byggt upp forskning av delvis besläktad karaktär inom ramen för flera separata myndigheter. Jag utgick från att härigenom en avsevärd potential för forskning skapats i Umeå.

Professor Larsson har i sin rapport visat att det inom det molekylärbiologiska området finns många beröringspunkter mellan universitetet, FOA 4 och Sveriges lantbruksuniversitet i Umeå. Den molekylärbiologiska forskningen inom universitetet är välbekant och internationellt respekterad. Vid skogsvetenskapliga institutioner inom lantbruksuniversitetet finns behov av betydande insatser inom det växtmolekylärbiologiska området. FOA 4 har ansvaret för forskning och utvecklingsarbete med syfte att förbättra skyddet mot bakteriologisk krigföring och har i det sammanhanget byggt upp vissa resurser för molekylärbiologisk forskning.

Professor Larssons förslag syftar till förstärkning av forskningen inom ett angeläget område genom framför allt samordning av resurserna. Hans rapport innehåller också förslag till nya former för samverkan mellan universitet och sektorsorgan. Rapporten remissbehandlas för närvarande.

Jag avser att i samråd med övriga berörda statsråd behandla frågan i den forskningspolitiska proposition som läggs fram i början av 1987.

Anf. 14 RUNE ÅNGSTRÖM (fp):

Herr talman! Jag tackar utbildningsministern för svaret.

Den molekylära biologin är ung. Den har nästan helt utvecklats under de senaste 30 åren. Den har givit en mycket detaljerad kunskap om livsprocesserna, och dess teknologi har under de senaste 20 åren använts inom en rad olika medicinska och naturvetenskapliga discipliner för både grundläggande och tillämpande frågeställningar. Även inom kemin har man gjort betydande framsteg.

Cellbiologin befinner sig också i ett expansivt skede. Celler från växter och djur kan odlas på snarlikt sätt som mikroorganismer. Genom forskning kring detta kan man få en förståelse i detalj för hur det genetiska materialet fungerar i högre celler.

Världen över satsas resurser av enorm kapacitet på utvecklandet av cell- och molekylärbiologin. Det kan inte nog starkt betonas att vi i Sverige måste hänga med i denna utveckling. Standarden på bl. a. den medicinska värden liksom vår konkurrenskraft inom betydelsefulla delar av den svenska industrin är beroende av denna kapacitet.

Professor Lars-Gunnar Larsson i Umeå har haft uppdraget att, som utbildningsministern berättade, utreda komplettering och samverkan när det gäller resurserna för forskning i Umeå. Det är bl. a. för att utveckla de redan befintliga resurserna, de redan gjorda satsningarna från statsmakterna, som han har haft detta uppdrag. I sin första rapport har professor Larsson bl. a. tagit upp frågan hur man genom att föra samman resurser som finns inom cell- och molekylärbiologin i Umeå till en centrumbildning skulle kunna öka slagkraften. Det måste också vara väldigt viktigt – och riktigt – att man genom en sådan sammanföring av resurserna även uppnår en bättre ekonomi, att de pengar som man satsar får större effekt. Egentligen borde

finansministern dansa på statsrådsbordet och kasta hatten i luften inför ett sådant här förslag, eftersom man får så mycket mera för pengarna i sammanhanget.

Som utbildningsministern redan har påpekat finns det forskningsresurser i Umeå på området inom universitetet, FOA 4 och Sveriges lantbruksuniversitet. Sammanföringen av dessa resurser kan bli ytterst betydelsefull genom den stora kompetens som i detta sammanhang finns på de olika institutionerna. Jag vill poängtera att t. ex. den mikrobiologiska enheten – som nyligen byggts upp i Umeå och som för ett och ett halvt år sedan flyttade till nya, mycket fina lokaler – har gjort aktningvärda framsteg och ligger långt framme i den internationella tävlingen på området. Umeå har faktiskt skapat sig en profil i detta hänseende. Därför är just förslaget om en uppbyggnad av ett centrum på detta forskningsområde särskilt betydelsefullt.

Naturvetenskapliga rådet, statens forskningsråd m. fl. nationella enheter och rådgivare härvidlag bör inte känna sig på något sätt hotade av en sådan här centrumbildning, för detta är så att säga en sammanföring av resurserna inom ett lokalt område. Det inkräktar på intet sätt på deras verksamhet. Tvärtom är det även från nationella synpunkter intressant att följa ett försök med en sammanföring av mera lokalt baserade resurser. Mig veterligt är det första gången i Sverige som ett sådant försök i så fall kommer till stånd.

Det finns i dag två stödjepunkter för denna typ av forskning i Sverige. De är lokaliserade till Umeå och Uppsala. Med tanke på att forskningsområdet trots allt i Sverige är av låt mig säga ganska tunn karaktär löper vi risken att förlora de duktigaste forskningarna till utlandet, om vi inte kan förbättra forskningsmiljön och göra den mera attraktiv för forskarna. Jag vill starkt poängtera att det är ytterst betydelsefullt att vi visar oss konkurrenskraftiga även då det gäller rekrytering av personal till den här typen av forskning.

Jag vädjar till utbildningsministern att beakta dessa synpunkter och snarast möjligt ta initiativ till en centrumbildning i enlighet med det förslag som professor Larsson har framlagt.

Anf. 15. Utbildningsminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Jag delar fullkomligt Rune Ångströms uppfattning när det gäller betydelsen av molekylärbiologisk forskning. Jag hoppas att remissinstanserna skall kunna komma med besked om sina möjligheter till ett sådant samarbete lika snabbt som professor Lars-Gunnar Larsson utförde sin utredning om ett möjligt samarbete i Umeå.

Anf. 16 RUNE ÅNGSTRÖM (fp):

Herr talman! Jag tackar utbildningsministern för den komplettering av svaret som utbildningsministern nu gjorde. Jag ser fram emot att detta samarbete kan förverkligas snarast möjligt och tackar än en gång för beskedet.

Överläggningen var härmed avslutad.

*Om svenskunder-
visningen för
invandrare*

Anf. 17 Utbildningsminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Gunnel Liljegren har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att lösa problem som kan hänföras till nu gällande statsbidragssystem avseende grundläggande svenskundervisning för vuxna invandrare – dels för innevarande budgetår, dels på längre sikt.

Den nya ordningen för svenskundervisning för vuxna invandrare infördes den 1 juli 1986 (prop. 1985/86:67, UbU 10, rskr. 143). Den har således tillämpats mindre än ett halvt år. Jag är medveten om att den inneburit stora ansträngningar för alla inblandade, inte minst för kommunerna och de skilda utbildningsanordnarna. Problemen har förstärkts av att antalet flyktingar och asylsökande fortsatt att öka under år 1986. Vidare har strävandena att få en jämnare fördelning av flyktingarna och de asylsökande mellan landets kommuner ytterligare komplicerat bilden genom att kommuner, i vilka svenskundervisning tidigare inte förekommit, nu ålagts en sådan uppgift.

Enligt min bedömning har övergången till den nya ordningen i de allra flesta fall dock gått bra. Att resultatet har blivit så framgångsrikt beror bl. a. på att kommunerna, i ett besvärligt inledningsskede, känt sitt ansvar inför uppgiften att ge invandrare, flyktingar och asylsökande en god grundläggande svenskundervisning.

Jag har, mot bakgrund av den ökade invandringen, för avsikt att inom kort föreslå regeringen att den grundläggande svenskundervisningen tillförs ytterligare undervisningstimmar redan för innevarande budgetår. Enligt förslaget skall skolöverstyrelsen, efter samråd med statens invandrarverk, fördela dessa timmar till kommuner med särskilda behov av ytterligare resurser för undervisning av invandrare, i första hand till följd av avtal mellan statens invandrarverk och resp. kommun om mottagande av flyktingar och asylsökande.

Vad gäller behovet av resurser för nästkommande budgetår kommer detta att i vanlig ordning redovisas i budgetpropositionen.

Det nu gällande regelsystemet för fördelning av resurser till kommunerna för den grundläggande svenskundervisningen har lagts fast av regering och riksdag våren 1986. Det har, som jag tidigare har angett, tillämpats under ett knappt halvår och då under tämligen extraordinära förhållanden. Enligt min bedömning behöver betydligt mera erfarenheter inhämtas innan man kan dra några egentliga slutsatser om behovet av eventuella förändringar.

Sammanfattningsvis vill jag därför, som svar på Gunnel Liljegrens interpellation, anföra att jag avser att föreslå regeringen att den grundläggande svenskundervisningen tillförs ytterligare resurser redan för innevarande budgetår. Vad gäller åtgärder på längre sikt är jag inte beredd att nu föreslå några förändringar.

Anf. 18 GUNNEL LILJEGREN (m):

Herr talman! Jag vill tacka statsrådet Bodström för svaret. Jag är delvis nöjd med det.

Kommunerna kommer alltså på kort sikt att få sina kostnader täckta – på

annat sätt kan jag inte tolka svaret. Men beräkningsgrunderna är ingalunda entydiga. SÖ beräknar att det behövs ytterligare 160 000–200 000 timmar innevarande budgetår, men äskar medel för 100 000 timmar. Det är märkligt. Invandrarverket beräknar behovet till 200 000–250 000 timmar för att statens åtaganden gentemot kommunerna skall anses uppfyllda. Vilken nivå anser utbildningsministern vara korrekt?

Det är helt klart att 30 milj. kr. enligt SÖ:s framställning knappast räcker för att hålla kommunerna på gott humör, så att de dels fortsätter att försköttera, dels själva tar på sig de kostnader de inte får ersättning för.

Det råder enighet om att vår flyktingpolitik skall drivas inom ramen för den svenska utlänningslagen och enligt de riktlinjer som regeringsbesluten anger, samt om att invandringspolitiken i övrigt skall stå i överensstämmelse med lagen om gemensam nordisk arbetsmarknad. De kostnader som detta medför är svåra att överblicka och varierar naturligtvis med invandringens sammansättning och intensitet. Under andra halvåret 1986 har invandringen av flyktingar, anhöriga till personer som vistas här samt finländska medborgare tillsammans varit ca 40 % högre än motsvarande period förra året. Det är framför allt flyktinginvandringen som ökar.

Vilka konsekvenser blir det då om staten inte står fast vid sina utfästelser om statsbidrag för svenskundervisningen? För det första innebär det säkert – rent krasst samhällsekonomiskt – en utgift i form av en längre tids beroende av socialbidrag; flyktingarna får knappast arbete utan sin svenska grundkurs. För det andra innebär det rent humanitärt att människor som redan befinner sig i en pressad situation utsätts för den stora psykiska påfrestning det är att gå sysslös. För det tredje blir kommunerna ovilliga att sluta nya avtal om flyktingmottagning och framför allt att öka sina kvoter. Detta är ett mycket *vanligt argument som man möter vid kontakter med kommunala förtroendemän.*

Förhållandena är inte så okomplicerade som man kan förledas tro av utbildningsministerns svar. Hela mottagningsapparaten, där kommunerna har en nyckelroll, hotar att råka i gungning, invandrarverkets förläggningar räcker inte till och det blir så att säga ny fart på den onda cirkeln, så att säga.

Frågan om hur det skall bli i framtiden vill utbildningsministern inte uttala sig om än, eftersom systemet varit i gång så kort tid. Men problemen accelererar ju – det gäller att lägga om kurs innan problemen blir värre. Frågan är inte bara teknisk – i vad mån utbildnings-, social- och arbetsmarknadsdepartementen samt staten i övrigt och kommunerna skall svara för kostnader och merkostnader. Det gäller som sagt humankapital och enskilda människors välbefinnande. Och det gäller i sista hand att över huvud taget klara flyktingmottagandet i ordnade och överenskomna former. Statsrådet Bodström har all anledning att ompröva beräkningssystemet när det gäller sfi, för det är väl helt omöjligt att enligt de ursprungliga intentionerna avräkna tilläggsanslagen mot nästa års bidrag.

Det vore intressant om utbildningsministern kunde ge ett lugnande besked också på den här punkten.

Prot. 1986/87:44
8 december 1986

*Om utrikes reguljärflyg
från Sturup*

Anf. 19 Utbildningsminister LENNART BODSTRÖM:

Herr talman! Gunnel Liljegren har förvisso rätt i att det är angeläget att invandrarna så snart som möjligt får undervisning i svenska, eftersom det är en förutsättning för att de senare skall kunna vara beredda att försörja sig genom eget arbete. Vi får ta en sak i taget. Vad som nu närmast kommer att ske är att regeringen skaffar fram ytterligare medel för att ersätta kommunerna för den undervisning som har givits och som ges. Därutöver anser jag att det kan vara dags, kanske i början av nästa år, att försöka göra en utvärdering av hur systemet har fungerat. Det har inte varit en lätt uppgift att lösa de administrativa problemen.

Det är typiskt att trots att många kritiska synpunkter framfördes när regeringens förslag presenterades för riksdagen i våras, godtogs ändå förslaget med mycket stor majoritet i riksdagen eftersom det var svårt att finna ändamålsenliga alternativ.

Jag medger att detta inte är någon lätt administrativ uppgift, men jag hoppas att man genom ett gott samarbete mellan de kommunala myndigheterna och skolöverstyrelsen ändå skall kunna lösa uppgifterna.

Anf. 20 GUNNEL LILJEGREN (m):

Herr talman! Vi har uppehållit oss i första hand vid grundkurserna, men utbildningsministern kan inte vara omedveten om att dessa komplikationer är invävda också i frågan om grundvux och påbyggnadskurserna. Med hänvisning till de samhällsekonomiska besparingar som kan vinnas är det naturligtvis angeläget att vi snarast tillsammans tacklar de här problemen. Det finns tankar som osökt smyger sig på: Vi har schabloniserade engångsbidrag för flyktigmottagandet i kommunerna. Kanske kunde schablonen också omfatta grundkursen i svenska?

Men det brådskar. Lärare som enligt bestämmelserna om lärarkompetens har rätt till vidareutbildning har inte fått det. Många kvalificerade lärare som undervisar i sfi gör det för en betydligt lägre lön än inom andra skolformer. Nuvarande osäkerhet om möjligheten för kommunerna att fortsätta att ordna sfi kan innebära att utbildningsanordnarna gör sig av med lärare, så att kommunerna står utan resurser på det området när pengarna kommer.

Frågan om sfi är alltså central i flyktningpolitiken. Det är mindre en kostnadsfråga än en fråga om hur och när de resurser skall sättas in som hjälper invandrarna till en naturlig plats i samhället. Tidig svenskundervisning betalar sig faktiskt för den enskilde och för samhället.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på interpellation 1986/87:105 om utrikes reguljärflyg från Sturup

Anf. 21 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Per Stenmarck har frågat mig om jag är beredd att ställa mig välvillig till eventuella ansökningar om utrikes reguljärflyg från Sturup. Per Stenmarck har vidare frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att svenska flygplatser skall få flygavgifter som kan konkurrera med utländska.

Möjligheten att bedriva internationell luftfart regleras ingående i luftfartsavtal mellan olika länder. Vilka flygbolag som får utföra trafiken, vilka flyglinjer som skall finnas, frågor som gäller priser, kapacitet, tidtabeller m. m. kan följaktligen inte bestämmas ensidigt av t. ex. Sverige. Rättigheter och skyldigheter är med andra ord en förhandlingsfråga mellan minst två länder. Genom luftfartssamarbetet med Danmark och Norge skapas en större hemmamarknad och därmed en bättre bas för internationella luftfartsöverenskommelser som tillgodoser skandinaviska luftfartsintressen.

Av det skandinaviska luftfartssamarbetet följer också att den samlade kapaciteten i internationell linjefart koncentreras till ett företag, SAS. Det är då inte särskilt konsekvent att samtidigt etablera ny trafik som drar undan trafikunderlag från SAS trafiksystem som är uppbyggt efter våra geografiska och marknadsmässiga förutsättningar. I den mån våra bilaterala luftfartsavtal ger möjlighet för utländska bolag att trafikera t. ex. Sturup utgår jag från att det är trafikekonomin som blir utslagsgivande.

Sturups problem ligger, som Per Stenmarck nämner, i dess närhet till Kastrup. Även om avgifterna är något lägre på Kastrup är sannolikt den avgörande skillnaden Malmöregionens närhet till det omfattande trafikutbud som Kastrup erbjuder. Även om man helt eliminerar avgiftsskillnaderna kvarstår att Kastrup är en stor europeisk knutpunkt för internationell trafik. Valmöjligheterna för resenären i fråga om avgångstider och destinationer blir betydande och samtidigt utslagsgivande i konkurrensen med Sturup.

När det gäller flygavgifterna i Sverige visar jämförelser att Arlanda ligger i nivå med eller t. o. m. lägre än många europeiska storflygplatser – detta trots att överskottet från Arlanda också skall bidra till andra flygplatsers kostnader. När man gör jämförelser är det också rimligt att värdera den standard vi har på svenska flygplatser och trafikintensiteten.

Anf. 22 PER STENMARCK (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka kommunikationsministern för svaret.

Det framstår som alltmer uppenbart att en förutsättning för att näringslivet skall kunna utvecklas är att man har nära tillgång till goda kommunikationer. Det är därför ingen tillfällighet att det är just kring några av våra största och mest framtidsinriktade kommunikationscentra som det i dag växer upp ny industri.

Runt Arlanda utvecklas högteknologisk industri inom bl. a. bioteknik, data och utbildning. Det är ingen tillfällighet. Just inom detta område kan man på ett bra sätt ta till vara de krav som ställs på goda kommunikationer.

En likartad diskussion förs inom Öresundsregionen. Förväntningarna är stora på vad en fast länk till Danmark skulle kunna innebära. De förändringar som nu sker, för färjetrafiken till kontinenten och för förbindelserna över Öresund, är därför välgörande steg i rätt riktning.

I den interpellation som jag riktat till kommunikationsministern har jag bl. a. frågat vilka åtgärder som kan vidtas för att öka Sturups attraktionskraft som flygplats och för att på så vis öka antalet reguljära destinationsmål, främst utrikes. Bakgrunden är den att det i dag finns *en* destination för reguljärt inrikesflyg – till Stockholm, och *en* för utrikesflyg – till Hamburg, detta sedan beslutet om nedläggning av den s. k. pendeln till Köpenhamn.

Prot. 1986/87:44
8 december 1986

*Om utrikes reguljärflyg
från Sturup*

Kommunikationsministerns svar är nog i sak en riktig återgivning av dagsläget. Men samtidigt är det en skäligen viljelös akt, betydligt mera viljelös än budgetpropositionen för två år sedan. Där talade regeringen i stället om det *problem* som man anser att utvecklingen av Sturup innebär. Och man omnämner att SAS "avsåg att undersöka möjligheterna dels att inrätta en DC9-linje till London från Malmö via Köpenhamn, dels att sätta in SAAB-Fairchild SF-340 mellan Malmö och vissa orter i Västtyskland".

Detta skrev kommunikationsministern i anslutning till att tillstånd hade meddelats för den s. k. svävaren mellan Malmö och Köpenhamn.

Låt mig mot detta som bakgrund få fråga: Vad har regeringen gjort för att försöka uppnå sina egna mål? Har regeringen kvar sin ambition, den är ju trots allt bara två år gammal? Om så är fallet: Vad tänker man göra för att nå upp till sina egna målsättningar? Som jag ser det borde det vara fullt möjligt att etablera reguljärt flyg från Sturup till åtminstone vissa större orter på kontinenten, t. ex. London och Frankfurt, och att samtidigt öka attraktionskraften på det flyg som i dag går till Hamburg. Det kan ske genom att avgången sker på morgonen i stället för på kvällen.

Men Sturup är definitivt mest utvecklingsbart för annan typ av trafik, främst för charter och fraktflyg. Att flygplatsen sedan gammalt har betydelse för semesterresenärer är välbekant. Men Sturup bör också ha stora möjligheter att utvecklas till kanske Nordens ledande fraktflygplats. Detta av flera skäl:

1. Genom sin placering ligger man centralt till för denna typ av verksamhet.
2. Kastrups utbyggnad sker till stor del enbart för att öka servicen för resenärerna. Möjligheterna att ta emot fler plan är klart begränsade. Detta gör att Kastrup kan stå inför klara trängselproblem inom några år.
3. Fraktflyget är dessutom en marknad som kan komma att expandera kraftigt inte minst mot bakgrund av den avreglering som nu genomförs.

På samma sätt som ambitionen uppenbarligen är att göra Kastrup till en "Gateway Europe" – en passagerarflygets storflygplats i Skandinavien – borde det vara möjligt att utveckla Sturup till en "Freightway Europe" – en framtida storflygplats för fraktflyget.

Med en sådan utveckling, både beträffande passagerar- och fraktflyg skulle Skåne få en närflygplats som bättre tillgodoser de krav som ett expansivt näringsliv har rätt att ställa.

Anf. 23 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Per Stenmarck säger att i jämförelse med hur det var för ett par år sedan visar regeringen inte samma vilja när det gäller att upprätthålla en viss trafik på Sturup. Jag vill då säga att det har inte kommit in en väldig massa ansökningar om att få upprätta trafik på Sturup och som regeringen i så fall skulle ha motverkat.

Om utländska flygbolag ansöker om att få flyga t. ex. på Västtyskland, får vi naturligtvis bedöma de ansökningarna var för sig enligt det regelsystem som gäller. Såvitt jag förstår, har det inte under den här mellantiden funnits något stort intresse för att etablera flygtrafik på Sturups flygplats.

Per Stenmarck och jag är säkert helt överens om att goda kommunikatio-

ner är av grundläggande betydelse för näringslivets intresse att etablera sig på en viss ort. Det är klart att för just Sturups flygplats kan det då vara en nackdel med närheten till Kastrup vid Köpenhamn. Allmänt sett har ändå det sydsvenska näringslivet en stor fördel, jämfört med näringslivet i många andra delar av landet, när det gäller att nå ut internationellt, att man ligger så nära Kastrup och har så goda förbindelser på kort avstånd ut i den övriga världen.

När det gäller fraktflyget kan jag instämma i förhoppningen att Sturup skall hävda sig i det avseendet och få en ökad andel av fraktflyget. Där lägger nu, såvitt jag förstår, inte det luftfartssamarbete och de överenskommelser vi har några hinder i vägen. Fraktflyget är ju ett av de områden som den senaste luftfartsöverenskommelsen i Skandinavien innebär att man avreglerade. Så där är det nu fritt fram för Sturup och andra flygplatser att etablera en konkurrens om de frakter som finns och finna lämpliga lösningar som tillgodoser fraktarnas intressen och behov.

Anf. 24 PER STENMARCK (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka för kommunikationsministerns kompletterande svar. Jag tycker att det är mycket intressant. Det vittnar om ett intresse av att i vissa lägen öka konkurrensen.

Jag tror att kommunikationsministern känner till att det finns åtminstone en ansökan om att i konkurrerande syfte få bedriva utrikes reguljärt flyg från Sturup, och jag ser med intresse fram emot den behandling som regeringen kommer att ge denna ansökan.

Låt mig vidare ställa frågan: I vilken situation kan kommunikationsministern tänka sig att tillåta en ökad konkurrens? Det har tagits vissa initiativ till avreglering exempelvis av taxinäringen, vilket vi från moderat håll tycker är utomordentligt. Jag tror att det finns skäl att åtminstone på sikt genomföra något likartat när det gäller flyget.

Vi vet att SAS inte är speciellt intresserat av ett ökat flygutbud från andra företag. Det är naturligtvis en bedömning som SAS har rätt att göra, om företaget självt inte vill flyga och om de anser att någon annan inte skall göra det. Men någon annan bör också kunna få tillstånd till den här verksamheten. De som kläms mellan sköldarna i annat fall är resenärerna, bl. a. till stora delar det näringsliv som är i behov av snabba transporter och en väl fungerande närflygplats.

Låt mig ställa en avslutande fråga. Den s. k. pendeln mellan Malmö och Köpenhamn kommer ju nu att läggas ner. Än en gång har SAS gjort en kommersiell bedömning och funnit att det skall vara på det viset. Den rätten tycker jag naturligtvis att SAS skall ha, men kan kommunikationsministern ge något besked om när något annat flygbolag kan tänkas ha övertagit denna verksamhet? Här är det trots allt så att SAS inte har något att erinra, om någon annan skulle få möjlighet att överta trafiken.

Anf. 25 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! På den sista frågan kan jag svara att något definitivt besked om nedläggning av pendeln till Köpenhamn inte har kommit in till kommunikationsdepartementet. Men skulle den situationen uppstå att SAS

inte längre har intresse av att driva denna trafik, bör man naturligtvis vara öppen för att pröva andra intressenter som kan vilja flyga på den linjen. Man måste som sagt pröva varje ärende för sig, men en sådan öppenhet bör vara grundläggande vid bedömningen.

När det sedan gäller frågan i vilka lägen vi kan tänka oss konkurrerande trafik, bygger ju detta, som jag sade i svaret, på bilaterala överenskommelser. Det är svårt att göra ett generellt uttalande. Minst två länder måste vara intresserade av trafiken. Jag vill inte sticka under stol med att det med hänsyn till luftfartssamarbetet mellan de skandinaviska länderna – som jag tror på det hela taget är av stort intresse för dessa länder under överskådlig tid – är nödvändigt att hela tiden väga trafikuppläggningar och andra ansökningar mot vad vi har förbundit oss gentemot de övriga skandinaviska länderna. Här kan vi alltså bli litet restriktiva, eftersom Sverige har träffat överenskommelser med två andra länder. I övrigt bör vi naturligtvis vara öppna för att se efter vad konkurrens i det här avseendet innebär. Vid den senaste överenskommelsen sades det också att man noga skall följa exempelvis den europeiska utvecklingen, så att det efter hand kan göras anpassningar till denna.

Anf. 26 PER STENMARCK (m):

Herr talman! Jag tackar för kommunikationsministerns svar.

Jag förstår att det inte är så enkelt att svara på frågan vad som kommer att inträffa och när vi kan tänka oss att släppa konkurrensen fri. Jag tror precis som kommunikationsministern att det är mycket viktigt att vi följer utvecklingen inom EG-området och nere på kontinenten. I annat fall riskerar vi säkerligen att komma på undantag i de här frågorna.

Inledningsvis tog jag upp avgifterna för de svenska flygplatserna och jämförde dem med avgifterna för flygplatser utomlands. Inom vårt eget land har det kanske inte så oerhört stor betydelse om avgifterna är olika, men det finns i varje fall en svensk flygplats som hela tiden konkurrerar med en flygplats i ett annat land, nämligen Sturups flygplats. Här är det inte bara fråga om, som kommunikationsministern sade, *något* lägre avgifter. Skillnaderna är faktiskt i det här fallet avsevärda. Den lägre avgiften gynnar just den flygplats som försöker konkurrera med en flygplats i ett annat land. Detta är naturligtvis inte det enda skälet till att flyg lockas från Sturup till Kastrup. Det är en nackdel bland många, en nackdel som kommunikationsministern med litet vilja skulle kunna hjälpa till att eliminera.

Låt mig allra sist få fråga: Vilka åtgärder kan regeringen tänka sig att vidta för att man skall komma ifrån denna konkurrensnackdel?

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på interpellation 1986/87:103 om rekryteringen av civila piloter

Anf. 27 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Siw Persson har frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder med anledning av

– att det civila flyget tar färdigutbildade piloter från försyret.

- att SAS inte fullföljer sin del av avtalet med Trafikflygarhögskolan (TFHIS).
- den misshushållning som uppstår när de 45 milj. kr. som investerats i TFHIS i Ljungbyhed inte tillvaratas.

Prot. 1986/87:44
8 december 1986

*Om rekryteringen av
civila piloter*

Vidare frågar hon hur jag bedömer konsekvenserna, om flygvapnet inte kan behålla de piloter som krävs för att bemanna krigsorganisationens flygdivisioner.

Den snabbt ökade efterfrågan på piloter inom trafikflyget har utvecklats till ett allvarligt problem för flygvapnet och för trafikflygets expansionsmöjligheter. Bristituationen är emellertid inte ett isolerat svenskt problem.

Tillkomsten av TFHIS i Ljungbyhed var ett sätt att på ett tidigt stadium kunna tillgodose den ökade efterfrågan på kvalificerade civila piloter. Den civila pilotutbildningen hade samtidigt det uttalade syftet att minska avgången av piloter från flygvapnet. Av detta skäl har det också varit naturligt att staten tagit på sig kostnadsansvaret för både investeringar och löpande utbildning.

Som jag tidigare redovisat här i kamraren har den bristande tillgången på flyglärare och instruktörer begränsat utbildningskapaciteten avsevärt vid TFHIS jämfört med ursprungliga planer. Detta trots att SAS i avtal med staten förbinder sig att ställa upp med lärare i utbildningen.

Med rådande pilotbrist bör det ligga i allas intresse att utnyttja befintlig utbildningskapacitet fullt ut. Detta måste särskilt gälla TFHIS, där den väsentliga utbildningskapaciteten för närvarande finns. Men utbildningsvolymen är inte endast en fråga om statliga resurser. En annan viktig förutsättning är samtidigt att också andra parter än staten är beredda till en konstruktiv samverkan. För att närmare belysa den frågan har kommunikationsdepartementet tagit initiativ till en diskussion nästa vecka med företrädare för flygbolag och fackliga organisationer om den allvarliga situationen.

För att utnyttja även annan utbildningskapacitet i landet har regeringen med riksdagens godkännande infört en möjlighet till statsbidrag för utbildning vid privata skolor.

Siw Perssons fråga om konsekvenserna för flygvapnets krigsorganisation gäller närmast försvarsministerns ansvarsområde.

Det står emellertid helt klart från både regeringens och riksdagens sida att tillgången på flygvapenpiloter måste säkerställas. Genom ett avtal om löne- och andra anställningsvillkor för flygtjänstgörande personal från april i år har huvuddelen av de militära piloterna bundit sig för att stanna kvar i tjänst i flygvapnet under upp till tio år. För att ytterligare säkerställa flygvapnets behov av piloter har regeringen nyligen ändrat värnpliktsutbildningsförordningen 1986:763. Denna ändring innebär att de piloter som slutar i flygvapnet kan kallas in för att fullgöra sina återstående krigsförbandsövningar och särskilda övningar i en följd. Enligt vad jag har erfarit kommer försvarsministern att i 1987 års budgetproposition, bil. 6, ytterligare behandla frågan om hur tillgången på piloter i flygvapnet skall kunna säkerställas.

Genom de åtgärder som regeringen vidtagit kan de civila flygbolagen i framtiden inte räkna med att använda flygvapnet som huvudsaklig rekryteringskälla.

Anf. 28 SIW PERSSON (fp):

Herr talman! Formellt vill jag tacka kommunikationsministern för svaret. Men när det gäller själva innehållet måste jag tyvärr konstatera att det inte är värt särskilt mycket tack.

I min interpellation har jag ställt ett antal frågor om rekryteringen av civila piloter. Svaret är, tycker jag, mycket allmänt hållet – ja, rent av svävande. Jag hade naturligtvis hoppats på ett konstaterande av att det är ett stort rekryteringsbehov inom civilflyget. Under de närmaste åren kommer behovet att vara ca 150 piloter per år, och efterfrågan är faktiskt stigande.

Hur löser man då detta problem? Det kan man naturligtvis göra på många sätt. Men det finns goda möjligheter till en utmärkt utbildning vid Trafikflygarhögskolan i Ljungbyhed, där man kan utbilda 60 elever per år. Vi vet också att utbildningskostnaderna för en pilot vid TFHS är ca 1 milj. kr. per år. När det gäller en militär pilot förlorar staten mellan 10 och 20 milj. kr. – för så mycket kostar utbildningen av en militär pilot.

Genom att kontraktet mellan SAS och staten ej fullföljs, utbildas nu ett lägre antal piloter än som anses ekonomiskt försvarbart. Det står i kontraktet att det skall vara minst 15 – och pilotbristen bara ökar.

Samarbete och samordning med flygbolagen var faktiskt en grundläggande förutsättning för att Trafikflygarhögskolan skulle komma till stånd. SAS och Linjeflyg har dessutom deltagit i skolans uppbyggnad och verksamhet. Och nu fullföljer inte SAS sin del av kontraktet. Därför hade jag hoppats att kommunikationsministern skulle säga att det är självklart att ett ingånget avtal skall fullföljas och att regeringen skall göra allt för att konflikten skall lösas. Eller är det så, att staten bara beivrar vissa kontraktsbrott? Nu används faktiskt tid och energi till ställningskrig i stället för till lösning av den uppkomna konflikten.

Inte ett ord sägs heller i svaret när det gäller min fråga om misshushållning med de investerade 45 miljonerna. Hur skall jag tolka svaret i det avseendet? Kommunikationsministern säger visserligen att tillgången på flygvapenpiloter måste säkerställas och att genom ett avtal "huvuddelen av de militära piloterna bundit sig för att stanna kvar i tjänst i flygvapnet under upp till tio år". Men, kommunikationsministern, även detta är ju en kortsiktig lösning. Vad är det som inte säger att det inte blir en minoritet som skriver på vid nästa tillfälle? Nej, se till att utnyttja de utbildningsresurser för civila piloter som finns, och utnyttja dem dessutom maximalt.

Kan jag hoppas att den diskussion som nu skall äga rum nästa vecka har fler mål än de som står i svaret, nämligen att en diskussion skall äga rum med företrädare för flygbolag och fackliga organisationer för att informera om den allvarliga situationen?

Herr talman! Svaret hade naturligtvis varit värt ett stort tack om jag hade fått konkreta svar på mina frågor. Nu vill jag uttala min besvikelse, men samtidigt hoppas jag att regeringen ändå gör något åt denna besvärande och besvärliga fråga.

Anf. 29 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Problemet med pilotbristen kan ju inte lösas utan att olika parter medverkar med konstruktiva förslag till lösningar. Staten har för sin

del medverkat dels genom att bygga upp utbildningsresurser, vilket Siw Persson talar om och som vi är överens om skall utnyttjas så effektivt som möjligt, dels genom att träffa avtal med flygbolagen om att de skall ställa lärare och instruktörer till förfogande. Om dessa parter inte gör det, och om man dessutom från piloternas fackliga organisation inte vill medverka i detta sammanhang, är det klart att staten i och för sig kan starta en process om avtalet med SAS. Men den processen leder förmodligen inte till att det blir fler piloter. I första hand måste vi försöka få inblandade parter att förstå att det är en gemensamt angelägenhet för oss att medverka till att pilotutbildningen kan upprätthållas på en önskvärd nivå.

Siw Persson sade att hon är besviken över svaret. Jag lyssnade då med intresse till vilka förslag Siw Persson själv hade om hur man skall lösa problemet. Det enda jag kunde finna var en antydning om det borde startas en process mot SAS på grundval av det avtal som är träffat. Jag anser för min del inte att vi skall börja med att starta en process, utan vi får föra ytterligare diskussioner.

Men härutöver fann jag inte en enda synpunkt som skulle kunna innebära något konstruktivt uppslag hur problemet skulle kunna lösas. Därför vill jag ställa frågan: Vad är det Siw Persson är ute efter? Är det något slags tvångsmedel i statens hand för att tvinga fram instruktörer och lärare till skolan i Ljungbyhed? Det vore i så fall i och för sig en ganska intressant synpunkt för att komma från en folktoppartistisk riksdagsledamot. Om det är detta som Siw Persson avser går det väl an att säga det rent ut. För egen del är jag inte benägen att hävda att vi skall ha sådana tvångsmedel. Men det är klart att i yttersta änden får man överväga även metoder av det slaget.

Är det tvångsmedel som Siw Persson menar att man skall skaffa sig från statens sida för att få instruktörer och lärare ned till Ljungbyhed?

Anf. 30 SIW PERSSON (fp):

Herr talman! Jag vill börja med det sista. Naturligtvis menar jag inte att man skall börja med tvångsmedel. Men vad som är underligt, kommunikationsministern, är att man först nu tar tillfället i akt och sätter sig ner och börjar diskutera. Detta är ju inget nyuppkommet problem, utan problemet har varit känt länge. Detta tycker jag är konstigt – att man först nu vill sätta sig ner för att diskutera.

Det skulle vara mig helt främmande att tvinga olika människor till vissa arbeten. Om kommunikationsministern hade velat lyssna hade han hört att jag menade att man skall utnyttja de resurser som finns i Ljungbyhed. Det finns även andra möjligheter. Jag vet att regeringen har föreslagit andra skolor.

Skall vi kunna lösa problemet med civila piloter räcker det inte med skolan i Ljungbyhed, utan det behövs fler skolor. Det allra viktigaste är emellertid att det inte alls hjälper om man bedriver ställningskrig.

Jag anser inte att man skall föra en process utan att man skall bedriva förhandlingar. Jag frågade därför: Vill regeringens verkligen göra något? Jag menar då inte att man skall processa utan att man skall försöka samtala med de berörda parterna och göra klart för dem vad som gäller. Dessa parter var ju faktiskt med från början och drog upp riktlinjerna. Det är mycket underligt att dessa parter nu inte längre vill vara med.

Anf. 31 Kommunikationsminister SVEN HULTERSTRÖM:

Herr talman! Beträffande det sista Siw Persson tog upp tycker vi också det är underligt att man inte ställer upp när man ändå träffat överenskommelser. Men det är inte först nu som diskussion har tagits upp, utan dessa frågor har diskuterats vid åtskilliga tillfällen tidigare, senast under hösten i denna kammare. Hade Siw Persson följt dessa diskussioner kanske hon inte hade blivit så förvånad över att vissa självklarheter – som att det är angeläget att vi upprätthåller en så hög nivå som möjligt på pilotutbildningen och att vi skall utnyttja denna skolas resurser – inte fanns med i interpellationssvaret. Det är någonting som uttryckts många gånger förut och som vi alla är överens om.

Nu handlar det om vilka medel vi kan använda för att få den av oss önskade ökade pilotutbildningen. Där har vi alltså i första hand att försöka få parterna att förstå att alla har intresse av att medverka till en ökad pilotutbildning. Den nuvarande situationen orsakas alltså inte av brist på resurser eller initiativ från statens sida. Riksdagen har beslutat om att öppna möjligheter till civil pilotutbildning, men ännu så länge har det inte hänt särskilt mycket. Att det inte hänt någonting beror inte på brist på pengar utan på att de människor måste ställa sig till förfogande som skall svara för instruktion och lärarresurser. Våra diskussioner syftar till att få vederbörande parter och organisationer att förstå detta.

Anf. 32 SIW PERSSON (fp):

Herr talman! Jag vet, herr kommunikationsminister, att det har ställts en fråga om civil pilotutbildning. Låt mig till sist kort få konstatera att här har uppstått en konflikt. Men konflikter är till för att lösas, och för allas vårt bästa hoppas jag verkligen att denna besvärliga konflikt också löses.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Anf. 33 TREDJE VICE TALMANNEN:

Industriminister Thage Peterson, som skall besvara de på föredragningslistan återstående interpellationerna, har meddelat att han på grund av andra uppgifter inte kan infinna sig i kammaren förrän kl. 14.30. Med anledning härav hemställer jag att förhandlingarna ajourneras för att återupptas kl. 14.30.

Denna hemställan bifölls, varefter förhandlingarna ajournerades kl. 13.23.

10 § Kammarens förhandlingar återupptogs kl. 14.30 under ledning av talmannen.

Anf. 34 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! Gunnar Hökmark har i en interpellation frågat mig om vilka effekter som åtgärder för att minska expansionen i Stockholmsregionen kan förväntas få.

Låt mig först slå fast att regeringen ser allvarligt på utflyttningen från skogslänen och vissa län i södra och mellersta Sverige samt den ökade koncentrationen till storstadsområdena och då främst Stockholmsregionen. Det är mot den bakgrunden som olika förslag nu övervägs inom regeringskansliet för att ytterligare förstärka och utveckla regionalpolitiken. Jag har tidigare här i kammaren sagt att det är nödvändigt både att utveckla och effektivisera de nuvarande regionalpolitiska medlen och att försöka finna nya medel för att påverka den regionala utvecklingen. En viktig fråga i detta sammanhang är att hitta vägar för att länka av den expansion som nu sker i Stockholmsområdet till stödområdena och till andra sysselsättningsvaga delar av landet.

Gunnar Hökmark skriver i sin interpellation – utan närmare precisering – att regeringen föreslagit riksdagen ett antal åtgärder i syfte att minska tillväxten i Stockholmsregionen. Jag förmodar att han avser åtgärderna för att dämpa byggandet av bl. a. kontors- och industrilokaler med syftet att skapa förutsättningar för en ökad nyproduktion av bostäder i regionen. Byggregleringen med begränsningar för byggandet av bl. a. sådana lokaler och de slopade frisläppen av de allmänna investeringsfonderna bör också få en viss återhållande effekt på tillväxten och därmed också på inflyttningen till regionen, vilket enligt min mening bör ses som positivt från regionalpolitisk synpunkt och detta också från Stockholms läns sida.

Jag är självfallet medveten om de problem som Gunnar Hökmark tar upp i sin interpellation och de avvägningar som här måste göras. Det är naturligtvis viktigt att medel och åtgärder utformas på ett sätt som tar till vara den kraft Stockholmsregionen utgör för hela landet, samtidigt som trycket mot regionen dämpas och andra delar av landet får en mer positiv utveckling. Byggregleringen avseende bl. a. kontors- och industrilokaler och det slopande investeringsfondsfrisläppet i Stockholmsområdet ser jag som lämpliga instrument att sätta in i den situation som nu råder på bostads- och arbetsmarknaden i regionen.

Jag har mot denna bakgrund svårt att förstå den oro för Stockholms utveckling som kommer till uttryck i Gunnar Hökmarks interpellation med anledning av dessa åtgärder. Vad jag däremot helt saknar i interpellationen är ett uttryck för den oro som man bör känna för den regionala utvecklingen i landet.

Anf. 35 GUNNAR HÖKMARK (m):

Herr talman! Först ber jag att få tacka industriministern för svaret på min interpellation. Därefter vill jag säga att vi har all anledning att känna en oro och ett engagemang för det som sker i vårt land. Vårt land skall givetvis vara ett land där människor kan leva i olika delar, i olika vitala bygder som kan

*Om näringslivets
expansion i Stock-
holmsregionen*

leva på sina egna meriter. Det är bra om den förda politiken skapar förutsättningar för detta. Just därför, herr talman, hade det varit bra om industriministern hade svarat på den fråga som jag ställde i interpellationen, nämligen om man hade något underlag för att kunna visa på att den tillväxt som man nu är ute efter att bromsa och stoppa i Stockholmsregionen verkligen kan komma att ske i någon annan del av landet eller att den inte blir av alls eller kanske sker i andra länder.

Jag skulle vilja fråga industriministern om han inte har någon som helst uppskattning eller prognos om hur mycket av den tillväxt som nu stoppas i Stockholmsregionen som länkas av till stödområdena. Har industriministern ingen möjlighet att redovisa detta, borde regeringen aldrig ha lagt fram sina förslag i denna del. En regeringspolitik bör aldrig vara blind.

Det hade varit väsentligt bättre om industriministern hade sökt legitimera sin politik genom de förväntade resultaten än genom att understryka hur viktiga problemen är. Då hade man kunnat låta bli att ifrågasätta mitt engagemang för utvecklingen i andra delar av landet. Det är inte underligt, herr talman, att socialdemokraterna kontinuerligt misslyckats i många av de regionalpolitiska frågorna. Utmaningen för Sveriges del när det gäller att hålla vid liv levande bygder runt om i vårt land ligger i att man måste skapa en utvecklingskraft i alla delar av Sverige. Det går bara inte att hejda utvecklingskraften, som man nu försöker göra i Stockholmsområdet. De föreslagna åtgärderna visar att man har lika dimmig uppfattning om problemen som om de tänkta resultaten. Därom vittnar inte minst det faktum att man lagt in Malmöregionen bland de områden där tillväxten skall hejdas.

För det första råder det i dag en någorlunda god balans på byggmarknaden i Stockholmsregionen. Regeringens åtgärder kommer att leda till arbetslöshet bland byggnadsarbetare i regionen. Menar industriministern att de problemen skall lösas genom utflyttning?

För det andra är, herr talman, problemet i Sverige inte att enskilda företag i stor skala flyttar till Storstockholmsregionen utan att de företag som finns i Storstockholmsregionen växer, för där finns tillväxtförutsättningar som andra delar av landet saknar. Problemet är, herr talman, att andra delar av landet saknar tillväxtförutsättningar som politiken borde skapa i stället för att, som regeringen nu vill göra i Storstockholmsområdet, strypa dem.

Tillväxten i Stockholmsregionen bidrar till svensk export, skapar efterfrågan på industriproduktion i andra delar av landet och ger Sverige en möjlighet att hänga med inom för framtiden väsentliga branscher. Om man hade tagit vara på detta och kompletterat det med en politik som stärkt utvecklingskraften i andra delar av landet, skulle vår nation som helhet på ett bättre sätt ha kunnat ta till vara alla de möjligheter som finns. I stället vill regeringen bromsa tillväxten.

Jag skulle vilja fråga industriministern om han tror att det lilla forskningsföretaget som skall växa så att antalet anställda ökar från fem till tio skulle kunna flytta sin verksamhet till en annan del av landet. Tror industriministern att dataföretaget med ett trettioårligt anställda, varav många arbetar i nära kontakt med den forskning och utveckling som finns i området, kan flytta när man vill växa och anställa mer personal för att bli ett företag med 50 anställda? Tror industriministern verkligen att det stora internationella

företaget som överväger investeringar i vårt land väljer att investera kunskap och kapital i Sverige när man inte kan investera i Stockholmsregionen? Dessa frågeställningar är relevanta när det gäller att bedöma om den politik som regeringen för är meningsfull. Och viktigast av allt: Hurdana tror industriministern att effekterna för andra delar av landet blir om denna tillväxt över huvud taget inte sker i Sverige?

Oförmågan att förstå utvecklingens drivkrafter och en ekonomis komplexitet går som en röd tråd genom socialdemokratiska regionalpolitiska misslyckanden. Stålverk 80 ströp utvecklingskraften i Luleåregionen. Det har tagit många år för att komma över skadorna. Hade de bortkastade miljarderna i stället använts till att stärka utvecklingskraften genom lägre skatter, hade situationen i dag varit annorlunda där och i många andra delar av vårt land.

Det är lättare för socialdemokrater att över lunch avtala om stora bidrag till enskilda storföretag eller vid en turné lova statliga investeringar eller, som nu, bromsa utvecklingskraft än att skapa utvecklingskraft. Utvecklingskraft innebär ju att man skapar en möjlighet för enskilda människor att utvecklas. Det gör man inte genom centralistiska beslut.

Det centralistiska tänkandet gör socialdemokratin oförmögen att stärka utvecklingspotentialen hos enskilda människor och enskilda regioner. Stora satsningar och förbud kan man besluta om vid skrivbordet. Den hämsko man nu lägger för Stockholmsregionen kommer att spela samma roll som Stålverk 80, nämligen att direkt motverka sina syften. Thage Peterson är i färd med att försvara någonting som i själva verket är ett slags omvänt Stålverk 80.

Jag skulle än en gång vilja fråga: Skall de företag som nu växer flytta ut från Stockholmsregionen? Har de någon möjlighet till det? Skall de som blir arbetslösa flytta ut?

Anf. 36 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! Vad jag saknar är en helhetssyn och ett äkta engagemang från moderaterna när det gäller regionalpolitiken. Jag beklagar detta, och jag vet att också många moderater ute i landet gör det.

Det är inte trovärdigt för ett parti när dess företrädare ständigt går upp i riksdagen med totalt skilda uppfattningar i samma fråga. Det handlar också om partimoral – att ha samma budskap i en och samma fråga. Jag har varit noga med att ha samma budskap i regionpolitiken till människorna i Stockholms län, till folket i Norrbotten och till människorna i Jämtland. Jag har ofta talat om storstadens problem när jag varit ute på resor i landet, och jag har valt att från talarstolarna i Stockholms län tala om landsortens rättigheter och möjligheter och t. o. m. nödvändigheten av att länka av tillväxt från den egna regionen i Stockholms län. Jag har också talat om behovet att stödjande åtgärder. Det var i Sigtuna som jag i vintras sade att sådana åtgärder kan bli erforderliga. Det var i Nacka i går som jag talade om regional rättvisa och utveckling.

På kort tid har jag här i riksdagen mött olika företrädare för moderaterna. För ett par veckor sedan blev jag angripen av moderaterna för att regeringen inte gör mer åt de regionala obalanserna och inte uppmärksammar den snabba tillväxten i Stockholms län. I dag blir jag angripen på nytt av

moderaterna, men denna gång för en politik tvärtemot – för att vi ökar de regionala ansträngningarna och uppmärksammar Stockholms län. Jag frågar: Vilken politik gäller hos moderaterna? Jag kan förstå att det kan ge en och annan poäng och t. o. m. en och annan röst att så att säga ha specialdestinerade budskap till väljarna i samma fråga för att inte stöta sig med alltför många, men hur känns det egentligen när det gäller partimoralen?

Att tala om en borgerlig regionalpolitik kan man inte på något sätt göra. Skillnaderna i borgerligheten i fråga om regionalpolitiken är i dag lika stora som skillnaden mellan natt och dag, mellan mörker och ljus. Eftersom jag vet att både folkpartister och centerpartister är anmälda till denna debatt skall jag med intresse lyssna och höra om man accepterar den borgerliga partibroderns uppfattning i regionalpolitiken och angreppen på regeringen varje gång vi uppmärksammar storstädernas växtproblem.

Vi behöver tillväxt i Sverige. Vi måste ha stora satsningar på nyföretagande, på många småföretag, på framtidsbranscher och på utveckling och förnyelse. Jag vill understryka att det är utomordentligt viktigt att hela landet får del av expansionen, och jag tror att den tillväxtkraft som finns i Stockholmsregionen kan både ge detta område en god utveckling och bidra till att stärka övriga Sverige. Naturligtvis måste dessa möjligheter utnyttjas. Det går att länka ut expansionskraftig verksamhet. Det går att sprida kunskap. Det går att låta utsatta landsdelar få dra nytta av den utveckling som sker här. Stockholms län kan fungera som en motor för Sveriges industriella och ekonomiska utveckling, men det går inte av sig självt. Man får ta debatten och sätta in de olika åtgärderna.

De regionalpolitiska problemen är djupa och löses inte över en natt – det skall ingen inbilla sig. De problem som man har ute i regionerna hänger samman med sådant som inträffat årtionden tillbaka. Det gäller inte minst Bergslagens problem inom stål- och gruvindustrin. De industrikriser som vi hade under de borgerliga regeringsåren i slutet av 70-talet och i början av 80-talet känner vi fortfarande av. Dessa kriser medförde att stora delar av vår basindustri, som dominerar våra i dag mest utsatta regioner, slogs ut. Det är inte för mycket sagt, herr talman, att orsaken till dagens regionalpolitiska obalanser i stor utsträckning är att finna i de borgerliga årens misslyckade politik.

Regeringen ser med oro på den ökade inflyttningen till och därmed det ökade trycket på Stockholmsregionen. Det är nödvändigt att finna vägar till en bättre balans mellan Stockholmsregionen och övriga delar av landet. En balanserad regional utveckling och ett tillvaratagande av resurserna i alla delar av vårt land är positiva för den ekonomiska utvecklingen i landet totalt sett.

I den regionalpolitiska debatten är det lätt att ensidigt se Stockholmsregionen som en allmänt gynnad region, från vilken kraft och expansion skall spridas till andra delar av landet. Det är riktigt att Stockholmsregionen i många avseenden är en gynnad region, men samtidigt finns det också här brister och problem som man inte får undanskymma utan måste ta tag i.

Parallellt med insatserna för regional utveckling i landet måste man därför göra insatser också i Stockholmsregionen för att utveckla och förbättra

miljön i storstaden och livskvaliteten för dess människor. Man måste försöka uppnå detta genom att satsa på förbättrade boendemiljöer och på kommunikationer och genom att klara de balansproblem som finns mellan regionens olika delar. De brister och problem som finns i storstadsregionen och som måste åtgärdas kommer att öka och förvärras, om de regionalpolitiska obalanserna i landet i dess helhet får fortsätta. Det är detta jag vill förhindra med ett ny regionalpolitik.

Anf. 37 GUNNAR HÖKMARK (m):

Herr talman! Jag tror att det hade varit till fördel för debattens klarhet om industriministern hade varit beredd att svara på min fråga, som gällde om de förslag till åtgärder som regeringen förelagt riksdagen är relevanta för att lösa de problem som vi båda talar om. Jag ställde frågan om den tillväxt man vill hejda i Stockholm, enligt industriministerns bedömning kan komma att ske i andra delar av landet, kan komma att försvinna eller kan uppstå i andra storstäder eller utanför Sverige. Jag måste tolka industriministerns allmänpolitiska inlägg som en redovisning av att industriministern över huvud taget inte har någon prognos för eller någon kunskap om huruvida tillväxten i Storstockholmsområdet kan komma att länkas av till andra regioner.

Herr talman! Vi talar inte här om byggklotsar som lätt kan flyttas utan om en utveckling och tillväxt som sker inom en lång rad enskilda företag i Stockholmsregionen, företag som har idéer och produkter som de kunnat utveckla i regionen. Jag tycker att man för en underlig regionalpolitik när man försöker skapa tillväxt och utveckling i andra delar av vårt land genom att strypa den utveckling och tillväxt som finns i Stockholmsregionen. Jag har inte några större kunskaper i trädgårdsodling, men jag föreställer mig att om man som trädgårdsodlare har problem med att det växer rejält med blommor i en rabatt men inga blommor i en annan, löser man inte det problemet genom att klippa ner de blommor som finns. Det vore bättre om regeringen drog nytta av den utveckling och tillväxt som finns i Stockholmsregionen för hela nationens del genom att se till att förutsättningar för tillväxt och utveckling skapas i andra delar av landet. Men då går det inte att tillämpa den typ av centralistiskt tänkande som alltför ofta präglar socialdemokratisk regionalpolitik.

Jag nämnde tidigare Stålverk 80 som ett ypperligt exempel på hur ett projekt trots de bästa syften kan slå totalt fel. Jag vill påstå att den typ av åtgärder som regeringen nu föreslagit är ett slags omvänt Stålverk 80-projekt. Man tror att man genom att strypa tillväxt i Stockholm kan skapa tillväxt någon annanstans. Men om detta har industriministern inte kunnat lämna minsta lilla besked. I stället ägnade han sig åt att misstänkliggöra moderat regionalpolitik i allmänhet och borgerlig regionalpolitik i synnerhet. Det vore intressant att få besked från industriministern om hur pass stor del av den hejdade tillväxten i Storstockholmsområdet som kommer att kunna ske i andra delar av vårt land. När industriministern har något svar på den frågan kan vi tala om regionalpolitik även i vidare bemärkelse.

Anf. 38 ERIK HOLMKVIST (m):

Herr talman! Industriministern säger att tillväxten i Stockholmsregionen har en positiv effekt även på det övriga landet, på svensk ekonomi som helhet. Jag tolkar det så att det är tvångspolitik som är den nya socialdemokratiska regionalpolitiken. Det har framskyttat även i tidigare debatter. Genom att göra det svårare, dvs. dyrare och besvärligare med köer till lokaler och kontor, för företag att etablera sig i Stockholm, Malmö eller Göteborg hoppas industriministern att dessa företag kommer att kunna tänka sig vilja flytta till Arjeplog, Pajala, Hadars, Malå, Vilhelmina, Sveg etc. Jag frågar industriministern: Vem tror på det här? Tror industriministern på det? Var finns den stimulans i detta som skulle motivera företagen?

Det ligger på något sätt ett skimmer av hurtighet över industriministerns redovisning som bara det skapar misstro. Att tvinga människor eller företag att mot deras egen grunduppfattning och vilja arbeta där villkoren inte passar innebär ingen lösning på de regionala problemen; det är jag helt övertygad om. Risk föreligger att många av de företag som får svårigheter i storstadsområdena helt enkelt väljer att låta bli att expandera, väljer att låta bli att nyanställa och nöjer sig med status quo. De blir inte den del i utvecklingen som vi i vårt land så väl behöver, oavsett var den kommer. Eftersom industriministern har sagt att det är viktigt att också Stockholmsregionen utvecklas väl, kan jag bara tolka det hela så att det vore en olycka om den här politiken genomfördes.

Övervägde industriministern stimulans i utflyttningslänen i stället för tvångsmetoder, innan den här propositionen lades fram? Eftersom inga förslag till stimulansåtgärder har lagts fram, frågar jag: Är detta ett slags "break" för fler tvångsåtgärder? Har vi att se fram emot en period där tvång skall ersätta den tidigare frivilliglinjen när det gäller att driva företag?

Har industriministern förstått att skatter – inte minst löntagarfondsskatten, som 1990 kommer att ha brandskattat norrländska företag på ca 1 miljard kronor – är ett hinder i utvecklingen för företagen i utflyttningslänen? Det är så mycket pengar som skulle ha använts i företagen för utveckling, att jag frågar mig om industriministern över huvud taget har övervägt hur stora summor det rör sig om. Det är väldigt många sysselsättningstillfällen som det är fråga om.

Den senaste småföretagarbarometern, som kom för någon vecka sedan, visar att tro på framtiden är det viktigaste skälet för företagen att expandera. Tror man på framtiden utvecklar man och expanderar sina företag – man nyanställer, man produktutvecklar och satsar på marknaderna. Samtidigt visar småföretagarbarometern att misstro på framtiden är ett hinder för utveckling.

Om vi i den regionala politiken mer satsar på tvångsåtgärder är jag övertygad om att det blir ett effektivt hinder, en mycket hög tröskel för fortsatt utveckling. Sverige har inte råd att hindra en expansion – varken i Stockholm eller i glesbygdslänen. Politikernas uppgift måste i stället vara att underlätta utveckling varhelst den uppkommer – inte att hindra den. I den internationella konkurrensen, som också Gunnar Hökmark var inne på, blir den här typen av politik en stor belastning för svenskt näringsliv.

Socialdemokraterna har enligt min mening misslyckats inom regionalpoli-

tiken men också inom storstadspolitiken. Jag frågar ännu en gång: Är det tvångsåtgärder som regeringen har att ta till i fortsättningen? Näringslivet kommer att lyssna mycket noga på det svar som industriministern ger.

Utflyttningslänen är inte hjälpta av den regionalpolitik som nu har presenterats, tvärtom. Att Norrlandslänen i dag avindustrialiseras och att så har varit fallet under de senaste åren är ett mycket svårt problem, men, minsann, inte löser vi de bekymren genom att göra det svårare för företag som vill expandera i Stockholm att göra det!

Anf. 39 BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Vi ser nu, herr industriminister, två resultat av förd – eller icke förd – regionalpolitik. Det ena resultatet är att mer än tre fjärdedelar av landet i dag far mycket illa. Det andra resultatet är att Stockholm bokstavligen håller på att kvävas.

Det behövs en bred räckta av åtgärder inom alla samhällsområden och politikområden, om vi skall få ett Sverige i balans. Framför allt måste näringslivet få klart för sig att Sveriges riksdag har den uppfattningen att hela riket skall utvecklas.

Om man går tillbaka till 70-talets och 60-talets sammankomster med ledande näringslivsföreträdare finner man att dessa var lyhörda för regionalpolitiken på ett helt annat sätt än i dag. Det beror på att det inte har varit några klara signaler. Tvärtom har vissa signaler gått i koncentrationsriktning, och näringslivet anpassar sig självfallet.

Sedan är det bra om man får fram tillräckligt med positiva åtgärder. Jag har sagt förut i den här talarstolen att det egentligen inte är näringslivet som har koncentrerat riket. Näringslivet har medverkat, men den bakomliggande faktorn är i verkligheten medvetna och ibland omedvetna politiska beslut. Lat mig ta ett exempel. För ett tag sedan ställde jag en fråga till industriministern, huruvida det stämmer överens med hans uttalanden att han vill få ut teknik och tekniker i Sverige, när ett annat departement än hans eget går och värvar tekniker från orter med få teknikföretag och få tekniker. Jag fick inget besked då, men det blev ändå en diskussion här i kammaren.

Jag vill fråga industriministern: Tror industriministern att man får denna positiva utveckling runt hela Sverige om arbetsmarknadsdepartementet – regeringen i sin helhet kanske man får säga – samt AMS och länsarbetsnämnden i Stockholm aktivt lockar hit de få tekniker som finns ute i landet? Nej, som jag ser det formligen knäcker man ryggen på mindre orter och mindre företag om man drar tekniker från dem, eftersom tekniker är en bristvara i hela Sverige och det är svårt att rekrytera tekniker.

Thage G. Peterson har tidigare sagt att han hoppas på statssekreterargruppen. Jag vill verkligen tro att det i så fall blir litet bättre ordning på gruppen framöver, för den som hade undertecknat skrivelsen om att man skall lägga sig i selen för att locka hit tekniker var just en av dessa statssekreterare, som skall samordna regeringens regionalpolitik.

Jag tror att om regeringen lade ned en tiondel av den kraft som man har lagt ned på att få Stockholm att växa på att i stället tala med företagen om filialutveckling och satsning på andra åtgärder, så skulle det gå bättre både för Storstockholm och för riket i övrigt. Jag hoppas för min del att vi kan se fram mot en sådan utveckling.

Sedan vill jag avslutningsvis vända mig till Gunnar Hökmark. Jag tillhör styrelsen för Västerbottens trädgårdsförbund. Vi har 11 000 medlemmar. Om man nu har en rabatt där man har sätt tätt och gödslat så att man har fått en för tät rabatt, och om man har ännu en rabatt där man har sätt dåligt och glömt att gödsla, då blir – som jag ser det – bägge rabatterna bättre om man för över vissa blomster från den täta rabatten till den glesa. Så gör vi, alla vi som jobbar med trädgården.

Anf. 40 ANNE WIBBLE (fp):

Herr talman! Jag vill först anknyta till det som industriministern sade i sitt första inlägg, svaret till Gunnar Hökmark. Jag tolkar det som att han inte har några fakta som visar att det blir fler jobb i övriga delar av landet om man ger sig till att aktivt bromsa tillväxten i Stockholmsregionen. Jag tror att det var klokt att industriministern inte försökte sig på att ge några sådana fakta. Jag tror nämligen inte att det finns några. Därför blev jag litet förvånad när han i sitt inlägg fortsatte med att tala så positivt om införandet av byggregleringen.

Jag vill citera något av det industriministern sade i interpellationssvaret "Byggregleringen---bör också få en viss återhållande effekt på tillväxten---, vilket enligt min mening bör ses som positivt---". – Detta är mycket anmärkningsvärt. Industriministern fortsätter: "Byggregleringen--- ser jag som lämpliga instrument---".

Vi hade byggreglering i Sverige för ganska länge sedan, under 40- och 50-talen. Det finns säkert många erfarenheter som man kan dra från regleringar under dessa perioder, och även från tillämpningen av andra regleringar. Den mest allmängiltiga slutsatsen är sannolikt att det blir krångligt och byråkratiskt, och det skapar inga som helst positiva effekter.

I Dagens Nyheter för i dag finns ett referat av ett tal som industriministern höll i Nacka i går. Om tidningsreferatet är korrekt sade industriministern att Stockholms län redan i dag har för många invånare. Har man nu den uppfattningen, och den delar inte jag, vore det naturligt att föreslå åtgärder som skulle leda till någon form av befolkningsminskning i Stockholms län. Vad är det då för slags åtgärder som industriministern tänker sig att föreslå? Blir det trots allt skatter på näringslivet i Stockholms län, eller blir det en ännu mer utvecklad byggreglering så småningom?

En mycket stor del av inflyttningen och befolkningsökningen i Stockholms län består av invandring, dvs. inflyttning från utlandet. Jag hoppas att industriministerns negativa inställning till en befolkningsökning i det här länet inte skall leda till några hårdare regler för invandring. Det skulle vara skönt att höra industriministern ta avstånd från en sådan tanke.

Herr talman! Vi har i många sammanhang från Sveriges sida krävt att andra länder, inte minst Västtyskland och Japan, skall stimulera sina ekonomier därför att detta skulle vara bra för Sveriges ekonomi. I förhållande till världen i övrigt ligger Sverige, vare sig vi vill eller inte, faktiskt litet avsides rent geografiskt, ungefär på samma sätt som vissa delar av Sverige rent geografiskt ligger litet avsides från huvudstadsregionen. Men jag har aldrig hört någon hävda att det skulle vara bättre för Sverige om tillväxten vore långsammare i Västtyskland eller i andra delar av landet än Stockholmsområdet. Det är emellertid precis vad industriministern tycks

hävda – att det skulle vara bättre för Norrland, Blekinge eller Bergslagen om tillväxten i Stockholm vore lägre. Jag tror att detta är i grunden fel. Det vore till skada för övriga Sverige om tillväxten genom statliga pålagor eller statliga regleringar bromsades i huvudstadsregionen.

Nu var industriministern för all del betydligt mera positiv i sitt andra inlägg, där han talade om hur viktigt det är med expansion i hela landet. Han upprepade då det som står i interpellationssvaret, nämligen att man skall "länka av den expansion som nu sker i Stockholmsområdet" till andra delar av landet. Jag vet inte riktigt hur jag skall tolka detta med att "länka av". Jag har tolkat det som att regeringen är intresserad av att få spridningseffekter, som ringar på vattnet. Men då måste det också finnas någonting som startar spridningen, något från vilket en sådan här spridningseffekt kan starta. Jag tycker att industriministern på ett litet olyckligt sätt har ställt olika delar av Sverige emot varandra – kanske inte i sitt anförande men väl när det gäller de konkreta åtgärder som föreslås.

Tillväxten i Sverige är faktiskt inte ett nollsummespel, där den enes vinst är den andres förlust, utan tillväxt är i högsta grad ett – om uttrycket tillåts – plussummespel, där den enes vinst också kan bli den andres vinst. Tyvärr förefaller industriministern något omedveten om detta. Det bådär, tycker jag, inte gott för vare sig Stockholmsregionen eller andra delar av landet. Som jag ser det är problemet i Sverige inte att vi har en för hög tillväxt som behöver bromsas, utan vi har tvärtom en för låg tillväxt som behöver stimuleras. Det är detta som jag menar att regeringens regionalpolitik borde gå ut på – inte att bromsa genom nygamla regleringar som på olika sätt införs.

Anf. 41 EVA JOHANSSON (s):

Herr talman! Det förefaller som om många sätter likhetstecken mellan en mycket snabb och kraftig expansion av Stockholmsregionen – en sådan som vi upplever i dag – och en bra utveckling av Stockholmsregionen. Jag har aldrig riktigt förstått denna tankegång. Det kan så vara att det är bra för vissa företag, vissa grupper som inte lider av koncentrationen här i Stockholmsregionen. Men för de många människorna i regionen är en sådan här snabb och kraftig expansion någonting som de har anledning att se fram emot med stor oro.

Vi behöver bara tänka på hur många som står i vår bostadskö: 120 000 människor, varav de allra flesta är ungdomar utan egna bostäder. Och vi behöver bara uppleva trängseln i kollektivtrafiken. Denna trafik är livsnödvändig för de många människorna i vår region och en förutsättning för att de skall kunna klara sin försörjning. Vi behöver bara känna till litet om behovet av att ha och att kunna rekrytera personal för en bra vård och omsorg om barn och gamla i framtiden för att inse att det egentligen inte är flera människor i den här vården och omsorgen som vi behöver. Det är inte flera utan färre – i alla fall inte fler än i dag. Vi behöver bara se oss om i naturen för att inse att vår miljö tar stryk av den koncentration vi upplever i dag.

Denna okontrollerade tillväxt av Stockholmsregionen ligger inte i de många människornas intresse. Detta kom också till uttryck när Erik Holmkvist här tidigare sade att vi inte kan tvinga företag att flytta dit där de inte vill verka. Men vi kan ju fråga oss vad det är vi gör med de människor

Prot. 1986/87:44
8 december 1986

*Om näringslivets
expansion i Stock-
holmsregionen*

som skall jobba i dessa företag. Många av dem som jag möter säger att de är tvingade att flytta hit till denna region inte därför att det här finns bostäder, bra miljö, vård osv. Nej, anledningen till att de känner sig tvingade att flytta är att här finns arbeten – arbeten som de i stället gärna hade velat få på sin hemort. Detta gäller i motsvarande grad för utbildning som de har efterfrågat.

Politikernas uppgift kan alltså inte enbart vara att uppmuntra expansion varhelst den uppstår, utan politikernas uppgift – och *i hög grad* vår uppgift – måste vara att se till att den expansion som det här landet kan åstadkomma verkligen sprids över landet, så att den kommer alla människor till del och inte skapar nya problem för dem som lever i regioner där expansionen går väldigt snabbt.

Börje Hörnlund sade något om att tre fjärdedelar av Sverige far illa i dag och att Stockholm, som tydligen inte ingick i de trefjärdedelarna, håller på att kvävas. Det är naturligtvis något som Stockholm far illa av. Jag tycker att Börje Hörnlund skulle lyssna till alla de signaler som nu kommer, både från storstadsregionerna totalt sett och från socialdemokratiska partiet, om att vända denna utveckling som vi alla ser något oroande i.

Herr talman! Det är oerhört viktigt för vår region, lika väl som för många andra regioner, att vi uppnår en balans i landet totalt sett och att vi uppnår en balans inom vår egen region. Det skall inte glömmas att även här finns orter med glesbygdsproblem, och frågeställningar som i hög grad liknar Bergslagens och skogslänens. En bra regionalpolitik måste ta fasta på att klara både balansen i landet och balansen inom varje region för sig.

Anf. 42 ANNA WOHLIN-ANDERSSON (c):

Herr talman! Jag håller i väldigt mycket med den senaste talaren. Jag tyckte att det hon sade var mycket bra.

Jag upplever att både Gunnar Hökmark och Anne Wibbe i sin argumentation utgår ifrån att vi i Sverige har obegränsat med pengar, människor, tekniker, utbildningsplatser och arbetstillfällen, så att det inte gör någonting om Stockholm växer och växer. Det finns ändå möjligheter för andra orter att växa som de kan och vill.

Men tror verkligen Gunnar Hökmark att man uppnår goda utvecklingsmöjligheter på andra orter genom att ständigt föra pengar utifrån landet till Stockholm? I senaste vändan gäller det ett årligt tillskott på 1,5 miljarder till bostadsbyggande. Tror verkligen Gunnar Hökmark att det lilla företaget, som hade fem personer anställda – som han sade – inte skulle kunna få en väl fungerande marknad i Kalmar, Kumla eller Kungälv? Där skulle förslaget i alla fall finna bättre utrymme, lägre mark- och lokalkostnader och mindre till arbetsplatsen för de anställda. Det är inte på det sättet att företagen i Sverige i dag håller kontakt per postdiligens. Vi har faktiskt data, och den teleteknik som kommer gör det möjligt att utlokalisera små kunskapsintensiva företag i landet, om vi bara ger dem de rätta arbetsbetingelserna på den ort de kommer till.

Börje Hörnlund har redan sagt vad en trädgårdsodlare skulle ha sagt. Har man trångt i en rabatt gallrar man, annars får man aldrig fullväxta plantor.

Anf. 43 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! Jag tar ofta emot uppvaktningar från länen och från regionerna. Där ingår ofta företrädare för alla politiska partier. Så var det också för några dagar sedan då jag tog emot en uppvaktning från inlandskommunerna i Västerbotten. Jag måste säga att jag inte kände igen de borgerliga företrädarnas uppfattningar och synpunkter i de uppvaktningarna när jag jämförde med de signaler och kommentarer som de borgerliga företrädarna ger här i riksdagen. Det är alltså inte bara en väsentlig, utan det är en himmelsvid skillnad att få de lokala och regionala borgerliga företrädarnas syn på regionalpolitiken och de förslag som regeringen arbetar fram. Kanske det kan ge er en liten tankeställare.

Gunnar Hökmark tyckte att jag var för hård mot moderaterna och att jag gör en insats för att avslöja den moderata regionalpolitiken. Det hade jag inte behövt ta tid till, för Gunnar Hökmarks partibroder Erik Holmkvist klarade det på ett belysande sätt.

Mest anmärkningsvärt är att det i Erik Holmkvists person måste finnas en bra portion av både Dr Jekyll och Mr Hyde. Jag hoppas att Norrbottenstidningarna uppmärksammar hans inlägg i riksdagen i dag. För ett par veckor sedan var han bekymrad över den utflyttning som sker från Norrbotten och koncentrationen till storstadsområdena, främst till Stockholmsregionen. Då gick han t. o. m. så långt att han ville ha tvångsåtgärder mot löntagarfonderna för att få dem att gå in i norrbottniskt näringsliv. Jag framhöll att det var anmärkningsvärt för att komma från en representant som för övrigt inte har utmärkt sig som någon stor tillskyndare av löntagarfonder, men då ville han ha centrala direktiv.

I dag har jag inte hört ett enda ord från Erik Holmkvist om läget och situationen i Norrbotten, utan i dag gör han allt för att hjälpa sin partibroder Gunnar Hökmark utifrån dennes utgångspunkt. De är överens om en sak, och det är att de är emot centrala insatser – marknadskrafterna klarar dessa frågor bra ute i länen. Vill ni då inte ha någon regionalpolitik ut till länen? Länsanslagen är väl ingenting annat än inslag i regionalpolitiken. Är det centralistisk regionalpolitik att satsa på forskning och utveckling i Umeå, Luleå och Kiruna? Ni bör tala om vilka centrala beslut ni vill vara förutan. Var inte rädd. Gunnar Hökmark! Stockholms län kommer att växa av egen kraft – befolkningsmässigt genom höga födelsetal och invandring – och tillväxtmässigt – här finns en växtförmåga, högteknologi, universitet och högskolor som kommer att ge ett högt nyföretagande i årtionden i detta land.

Vad jag menar är att det är viktigt att ta till vara de resurser som finns i alla delar av landet. Det främjar tillväxten. Det är ingen motsatsställning mellan tillväxt ute i landet och den tillväxt vi får i Stockholms län. Men helt plötsligt gör både Gunnar Hökmark och Anne Wibbe detta till motsatsställningar. Det är det ju inte. Åtgärder för att aktivera och utveckla näringslivet och företagen i sysselsättningssvaga delar av landet innebär ju att arbetskraften och övriga resurser där utnyttjas på ett effektivare sätt och därmed bidrar till en ökning av den samlade produktionen i hela landet. Som jag ser det vore det ett ofantligt resursslöseri att inte utnyttja de resurser, tillgångar och infrastrukturer som i dag finns i regioner över hela landet. En aktiv regionalpolitik ingår sålunda som en viktig del i den ekonomiska politiken.

Med detta synsätt går det inte att, som Gunnar Hökmark och Anne Wibbe gör, ensidigt se på storstadsområdenas betydelse för landets utveckling utan att beakta vad som sker i landet i övrigt.

Det var egentligen anmärkningsvärda uttalanden, som gjordes av Börje Hörnlund. Helt plötsligt utfärdar han fribrev till näringslivet. Det har inget ansvar för den regionala utvecklingen. Det privata näringslivet skall man inte kritisera för att ligga bakom de regionala obalanserna – marknadskrafterna är så snälla. Och snäll var också Börje Hörnlund mot moderaterna. Det enda han åstadkom var ett bildspråk om någon trädgårdsmästare. Bättre kan väl ändå Börje Hörnlund efter alla de debatter han har haft mot mig här i riksdagen!

Nu står jag och försvarar en uppläggning som skall ge alla regioner rätt – mot Gunnar Hökmark som har en annan uppfattning. Då vågar Börje Hörnlund inte ens pipa som en liten mus. Här vill jag ge en eloge till Anna Wohlin-Andersson för hennes raka inlägg i den här debatten.

Så gör Börje Hörnlund gällande att han inte skulle ha fått svar på en fråga. Det var en fråga han ställde om teknikerkampanjen, som ligger inom arbetsmarknadsministerns ansvarsområde. Han har fått svar av henne här i riksdagen.

Herr talman! Jag har ytterligare ett par kommentarer som gäller Anne Wibbles uttalande, och dem får jag ta i mitt nästa inlägg.

Anf. 44 GUNNAR HÖKMARK (m):

Herr talman! Det är besynnerligt och visar också på industriministerns svaghet i sak att industriministern inte är beredd att föra en debatt om det ämne jag har tagit upp. I stället för att i sak debattera frågan om de åtgärder som regeringen har föreslagit för Stockholmsregionens del gör någon nytta för andra delar av landet, konstruerar industriministern motsättningar och försöker föra över diskussionen till andra områden. Han påstår t. ex. att jag nonchalerar vad som händer i andra delar av landet. Det är inte riktigt, industriministern. Den frågeställning jag har tagit upp är ju om industriministern har något underlag som visar, om den tillväxt som man eventuellt lyckas hejda i Stockholm kan komma andra delar av landet till godo – är det inte i själva verket så att det inte blir någon tillväxt alls eller att den i stället sker i andra av norra Europas storstäder?

På denna fråga har industriministern över huvud taget inte kunnat leverera något svar. Han har åstadkommit mycket demagogi och många lösa påståenden, en del relativt virriga, men han har inte kunnat lämna något svar. Därför är det bestående intrycket av denna debatt att industriministern inte vet vilket ändamål han vill uppnå när han framlägger dessa förslag, som har rätt stor betydelse, bl. a. för Stockholmsregionen men också för andra delar av landet. Det som sker i Stockholmsregionen skulle nämligen kunna ha en positiv effekt för andra delar av landet, om socialdemokrater inte hade en sådan väldig övertro på vad man själv kan uppnå genom centrala, statliga ingrepp av olika slag. Det är, herr talman, Stålverk 80-filosofin som präglar Thage Petersons regionalpolitiska tänkande. Det var tron att man genom stora enskilda satsningar kunde skapa utvecklingskrafter runt om i Sverige som en gång i tiden ledde socialdemokraterna till att tala om Stålverk 80. Det

tiger man med i dag. Det var samma filosofi som ledde till den politik som kom till uttryck i de olika uppgörelserna med Volvo och Saab. De uppgörelserna skapade ingen utvecklingskraft i de regionerna – snarare motverkade de det syftet.

Men allra mest allvarligt är kanske att industriministern tycks tro att vad debatten gäller är om det skall vara en ohämmad expansion i Stockholmsområdet. Det gör den inte. De problem vi har i Storstockholm är en följd av den socialdemokratiska regleringen av bostadspolitiken och inom sjukvården, när man eliminerade enrumslägenheterna och tog bort en lång rad fristående alternativ – de problemen löser man inte genom fler regleringar. Svaret på frågan om stället för debatten, industriministern!

Anf. 45 ERIK HOLMKVIST (m):

Herr talman! Jag tror att debatten hade vunnit på att industriministern hade koncentrerat sig på att besvara de få frågor jag ställde i stället för att försöka vinkla debatten på ett egendomligt sätt. Jag frågade om stimulans någonsin hade föresvävat industriministern i stället för tvångsåtgärder. Det var den första frågan. Jag tror att det är en fråga som näringslivet är mycket intresserat av att få ett svar på.

Kommer det att bli fortsatta tvångsåtgärder eller inte? Det var den andra frågan, som jag tror att industriministern borde svara på.

Löntagarfonderna kommer fram till 1990 att ha dränerat näringslivet i Norrlandslänen på ungefär en miljard kr., som eljest skulle ha fått stanna kvar i Norrlandsföretagen och skapa jobb och utveckling. Det är ett faktum. Det visar hur illa det här sköts. Man försöker ge med ena handen och ta med den andra. Det är ett faktum. Varken jag eller någon annan borgerlig person tycker om löntagarfonder – det kan inte industriministern ändra på.

Norrlandslänet är illa ute, och jag tror inte att de åtgärder som industriministern föreslår när det gäller storstadsområdena kommer att hjälpa dessa områden särskilt mycket – om någonting alls.

Den avindustrialisering som har pågått de senaste åren och som fortsätter att accelerera är illavarslande. Jag frågar: Tror industriministern att den utvecklingen stannar upp genom de insatser som nu skall göras i Stockholm och storstadsområdena? Jag tror det i varje fall inte.

Industriministern nämnde att det var fråga om tvångsåtgärder med länsanslag och utbildning vid t. ex. Luleå högskola. Jag kan inte förstå varifrån industriministern har fått detta.

Sedan vill jag säga – lika mycket adresserat till Eva Johansson som till industriministern – att företag inte kan tvingas att etablera sig på en viss plats, om de inte själva vill. Då uteblir som regel denna investering och denna utveckling. Skulle vi tvinga företag, innebär det att vi också mer eller mindre får ta det ekonomiska ansvaret för dessa företags verksamhet. Marknadsekonomi, som jag förmodar att även socialdemokraterna fortfarande bekänner sig till, måste väl få gälla även i fråga om etablering av verksamheter?

Anf. 46 BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Industriministern är obetalbar. Inlandskommunerna i Västerbotten har uppvaktt finansministern och industriministern om ett

regionalpolitiskt paket i storleken 600–700 milj. kr. Det gäller en region med drygt 50 000 invånare. Förutom detta, som människorna vill ha rätt fort, eftersom utvecklingen är så besvärande, behöver de det länsanslag som i dag finns – och ett utökat sådant. Med "obetalbar" menar jag att industriministern håller på att bli för dyrbar både för Stockholms län och Stockholms kommun och för dessa tre fjärdedelar av riket som i dag far illa.

Jag ställde en fråga om teknikerragningen från tekniksvaga orter och företag. Jag måste tydligen precisera mig, om jag skall kunna få ett svar. Får vi teknikspridning, flera teknikföretag och flera tekniker, om länsarbetsnämnden i Stockholm, AMS och arbetsmarknadsdepartementet går ut i vad de själva kallar den största värvningskampanj som har förekommit för att värva tekniker från tekniksvaga områden? Det skär verkligen mot vad industriministern har sagt inför den socialdemokratiska gruppen och denna kammare, bl. a. till mig, om att han önskar en teknikspridning och flera tekniker.

Centerns kommunala sektion hälsade på i Säfte kommun i höstas. Vi fick då en föredragning från näringslivet av tjänstemän som jobbar med näringslivet för näringslivets räkning inom kommunen. Dessa förklarade att de på en vecka skulle kunna placera 30–40 kvalificerade civilingenjörer, om de fick tag på sådana. Det är denna typ av orter som regeringens kampanj vänder sig mot och där man nu uppväktar tekniker för att få dem att flytta hit till Stockholm. Att Stockholm växer är en sak, men att man riktar hårda slag mot själva ryggraden i landets övriga kommuner upprör mig.

Jag har inte givit något fribrev för näringslivet. Jag har bara sagt att sedan Thage G. Peterson tillträdde har näringslivet fått en annan attityd, när man dikuterar regionalpolitik. Det är inte underligt, när man ger bidrag på ungefär 150 000 per arbetstillfälle till Volvo och Saab plus frisläppta investeringsfonder, medan man gnetar med små företag i Västerbottens inland, fastän det där bara rör sig om 100 000 kr. per arbetstillfälle.

Anf. 47 ANNE WIBBLE (fp):

Herr talman! Industriministern nämnde en delegation från Västerbotten – som ville ha mera pengar, förstår jag. Det vill man alltid när man uppväktar en minister. Jag tycker att det var litet anmärkningsvärt att industriministern nämnde det just i det här sammanhanget. Som jag ser det, är det helt naturligt för vilka länsrepresentanter som helst, när regeringens politik så uppenbart går ut på att just omfördela, att man vill ha sin beskärda del av det som så att säga finns tillgängligt.

Hela felet är att regeringens politik inte går ut på att skapa något nytt. Då skulle man kanske få andra önskemål från delegationer från olika län.

Sedan sade Thage Peterson för all del att han inte ville se någon motsättning mellan olika delar av landet. Det var väldigt klokt sagt och ett glädjande påstående. Det jag tycker är tråkigt är då att inte de konkreta förslagen stämmer överens med vad industriministern säger. Det senaste av de konkreta förslagen är just det jag nämnde tidigare, nämligen återinförandet av 40- och 50-talens byggnadsreglering i storstadsområdena. Det kan ju inte på något sätt medverka till att skapa en bättre expansion i Sverige som helhet.

Industriministern sade också att vi måste utnyttja infrastruktur, utbildningskapacitet, vägar och annat som finns i hela landet. Det håller jag också med om. Det är klokt sagt. För expansion och utveckling av de olika delarna av Sveriges land krävs det att man lägger ihop den infrastruktur som finns. På det sättet skapar man de bästa förutsättningarna för invånare i de olika regionerna att själva göra någonting, att själva skapa en utveckling.

Ingen människa kan bli stimulerad till expansion av de åtgärder som regeringen i praktiken sätter in. Det kan t. o. m. vara så att någon förleds att tro att om till äventyrs någon insats skulle gå väldigt bra, så att man på en liten ort får en mycket kraftig expansion, skulle den kunna bli för kraftig för regeringens vidkommande och att regeringen då skulle sätta in något slags bromsande åtgärder.

Det låter ganska bra när industriministern talar, men jag tycker inte att det stämmer med de konkreta förslagen, och det beklagar jag.

Anf. 48 EVA JOHANSSON (s):

Herr talman! I en tid när utvecklingen i Storstockholmsregionen har betytt att åtminstone en mycket stor del av expansionen i den privata tjänstesektorn har skett i denna region, säger moderaterna ständigt att ingenting får ske som är ingrepp i den utvecklingen. Att fortsätta expansionen och koncentrationen hit tror jag stämmer väldigt dåligt med vad människorna i Stockholmsregionen skulle se som en bra utveckling.

Vi säger att vi inte kan klara en snabb befolkningsökning igen, samtidigt som vi skall klara av att ge en bra service åt de människor som flyttar hit. Vi klarar inte att bygga bostäder i den takten – bostadsköerna ökar. Vi klarar inte att bygga ut kollektivtrafiken i den takt som behövs för att vi skall undvika trängsel, osv.

Då säger moderaterna att det här resonemanget skulle vara att tvinga företag och näringsliv till sådant som de inte vill. Men den synen stämmer inte med de behov människorna har som bor i regionen. Vi har behov av bostäder, kollektivtrafik, vård och omsorg. Vi har behov av att värna vår miljö här.

Det här är viktigt, och det är de sidorna som vi pratar om när vi säger att vi vill utveckla vår region. Det är de sidorna som också måste få ta plats, eftersom det är de som tillhör människornas vardag. Och här har jag inte hört att vare sig Gunnar Hökmark, Erik Holmkvist eller någon annan moderat har haft något recept på hur man skall kunna lösa de problem som en snabb och kraftig befolkningsexpansion i storstadsregionen Stockholm medför. Ni har inga recept, men det är vardagsproblemen som människorna upplever. Visst är det så som Gunnar Hökmark sade i sin inledning, nämligen att det finns tillväxtförutsättningar här i storstadsregionen. Sedan tillade Gunnar Hökmark: "som andra regioner saknar". Tillväxtförutsättningarna finns i alla regioner, det gäller bara att utnyttja dem. Man måste också se till att Storstockholms tillväxt- och utvecklingspotential kan utnyttjas när det gäller andra sidor av saken än just tillväxten inom det privata näringslivet. Det gäller också att tillgodose de enskilda människornas behov i vardagen.

Anf. 49 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! Gunnar Hökmark och Erik Holmkvist talade om de förslag som regeringen lagt fram för att försvåra för företagen i Stockholmsregionen och dämpa tillväxten. Förslagen kallades för tvångsåtgärder.

Vilka förslag avser ni? Såvitt jag vet rör det sig om ett enda förslag, ett förslag som lagts fram med anledning av situationen på bostads- och arbetsmarknaden. Förslaget innebär att man går in med en viss byggreglering och slopar investeringsfondsfrisläppet. Är detta felaktigt med tanke på alla som står utan bostad i regionen?

Moderaterna talade om tvångsåtgärder. Hela det regionalpolitiska stödssystemet utgörs ju av stimulansåtgärder, liksom satsningarna på forskning och utbildning i Norrland och Bergslagen. Därför är moderaternas tal i stort sett ihålligt.

Anne Wibble, jag vill ta chansen att rätta till en feltolkning i referatet från gårdagens möte i Nacka. Jag har inte sagt att Stockholms län redan i dag har för många invånare. Vad jag varnat för är befolkningskoncentrationen och de problem som denna kan medföra för länet. Jag har sagt att Stockholms län kommer att växa mycket av egen kraft. Halva befolkningsökningen utgörs av födelseöverskott och invandring från andra länder. Stockholms län kommer alltså att växa av egen kraft.

Här står det i dag tusentals ungdomar i kö. Dessa ungdomar har inte den miljon som företag och förmögna människor har för att skaffa bostad. Vi menar att ungdomen måste få bostad, och därför ser vi allvarligt på bostadsfrågan. Därför har vi också lagt fram de här förslagen. Regeringens politik går inte ut på att skapa något nytt, säger Anne Wibble. Vi har i dag ett större nyföretagande än någonsin tidigare i vårt land. Uppfinnarföreningar bildas, teknik- och utvecklingscentra växer fram. Hela regionalpolitiken har varit framgångsrik. Det har skapats 16 000 nya arbeten i stödområdet, och detta utan byggregleringar och investeringsfondsfrisläpp i Stockholmsområdet. Den industripolitik som förs är skapande.

Debatten med Gunnar Hökmark har möjligen varit meningsfull på så vis att jag har fått honom att tänka också på andra delar av landet. Men i varje inlägg har han ägnat sig åt Stålverk 80, och dessutom har han konstaterat att en ny bilfabrik ingenting betyder för tillväxten och utvecklingen i Uddevalla- och Malmöregionerna. Detta är i sanning ett mycket anmärkningsvärt och egendomligt uttalande.

Talmannen anmälde att Gunnar Hökmark och Anne Wibble anhållit att till protokollet få antecknat att de inte ägde rätt till ytterligare inlägg.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på interpellation 1986/87:94 om regionalpolitiska hänsyn inom alla "politikområden"

Anf. 50 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! Anna Wohlin-Andersson har i en interpellation frågat mig om den praktiska innebörden av ett uttalande jag gjort, att man inom alla

politikområden skall ta regionalpolitiska hänsyn och medverka till att bygga upp förutsättningar för näringsutveckling i varje region i landet. Detta är, säger hon, ett bra uttalande som understryker det samlade ansvaret för regionalpolitiken. Utifrån ett antal exempel hävdar hon sedan att den socialdemokratiska politiken inte lever upp till denna ambition.

Låt mig först tacka Anna Wohlin-Andersson för hennes positiva instämmande i mina uttalanden. Jag kan således konstatera att vi är överens om att regionalpolitiska hänsyn i ökad utsträckning måste vägas in i sektorspolitiken på olika områden. Jag har också vid ett flertal tillfällen i riksdagen sagt att det finns många områden där de regionalpolitiska aspekterna inte är beaktade i tillräcklig grad. Detta är ju också skälet till att jag så starkt hävdar att ökad vikt måste läggas vid att få in regionalpolitiska hänsynstaganden i sektorspolitiken, och vid en förstärkt samordning mellan skilda politikområden.

Anna Wohlin-Andersson ger i sin interpellation en svepande och förenklad beskrivning av exempel på bristerna på regionalpolitiska hänsynstaganden inom olika områden. Hon förbigår de avvägningsproblem som finns mellan sektorsintressen och regionalpolitiska intressen. Ensidigt och felaktigt tillskriver hon den socialdemokratiska politiken ansvaret för dessa bristande regionalpolitiska hänsynstaganden.

Det är viktigt att inte framställa frågan om ökade regionalpolitiska hänsyn i sektorspolitiken som någonting enkelt och okomplicerat och som kan förändras i ett slag. Det vore att djupt underskatta problemen om man skulle tro att det finns enkla lösningar.

En viktig del i det regionalpolitiska arbetet gäller att på olika sätt stärka den regionalpolitiska profilen på de insatser som görs inom skilda områden som forskning och utbildning, kommunikationssektorn, skatteutjämningen m. m. Den särskilda statssekreterargrupp för regionalpolitiska frågor som regeringen tillsatt har en viktig roll i detta arbete. Avsikten är att på olika områden pröva möjligheterna att förändra och inrikta insatserna så att de i ökad grad understöder de regionalpolitiska utvecklings- och utjämningssträvandena.

Anf. 51 ANNA WOHLIN-ANDERSSON (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret. Jag har naturligtvis läst det noggrant. Om inte statsrådet och talmannen anser det vara uttryck för bristande vördnad, så skulle jag vilja karakterisera svaret med talesättet Hej kom och hjälp! Jag får en vision av industriministern stående någonstans mellan Uppsala och Stockholm viftande med en stoppskylt och pekande mot Sigtuna medan sektorsintressena obehindrat dundrar förbi.

Låt mig först konstatera att industriministern och jag är ense om att Sverige är i stort behov av en väsentligt förbättrad regional balans, både för Stockholms och för det övriga landets skull. Sedan den 1 januari 1983 har 15 län minskat med tillsammans 31 000 personer. 23 kommuner i Bergslagen har minskat med drygt 16 000 personer under Thage Petersons tid. Vart har folket tagit vägen? Framför allt till Stockholm. Mellan den 1 januari 1983 och den 30 juni 1986 ökade Stockholms län med 41 000 personer. I fjol var inflyttningen hit den största på 15 år.

Industriministern har säkert också läst Bo Petterssons artikel i Veckans

Prot. 1986/87:44
8 december 1986

*Om regionalpolitiska
hänsyn inom alla
"politikområden"*

Affärer med rubriken "Stockholm växer så det knakar". Samtidigt som jag läste den artikeln stod industriministern i talarstolen under den allmänpolitiska debatten och förklarade att aldrig hade det regionalpolitiska arbetet drivits så hårt och konsekvent som nu. Är detta verkligen industriministerns uppriktiga åsikt? Jag måste som Anne Wibble säga, att ord och handling hos industriministern synes litet dåligt samordnade.

Vad som främst gjorde att jag framställde den här interpellationen var industriministerns ord i ett par andra regionalpolitiska interpellationsdebatter i höst. Vid flera tillfällen sade statsrådet: Men kom med några förslag då! Anklaga inte bara, säg vilka åtgärder ni vill vidta!

Inför dessa ord undrar jag: Varför duger inte centerns förslag? Jag tror verkligen inte att frågan om förbättrad regionalpolitik är något enkelt och okomplicerat som kan förändras i ett slag med enkla lösningar – som sågs i svaret till mig.

Men jag kan inte förstå varför regeringen inte till att börja med kan gå med på de mest uppenbara av de decentraliseringsförslag som vi lagt fram. Det nuvarande systemet med specialdestinerade statsbidrag för kommunala verksamheter, t. ex. barnomsorg, gynnar de redan starka kommunerna. Jag skall visa detta med exempel från Östergötland.

Alla kommuner i vårt län betalar mer i barnomsorgsavgift än de får tillbaka i statsbidrag till barnomsorg. Enda undantaget är Norrköping. Mjölby t. ex. betalar in 23,7 miljoner och får 16,4 miljoner tillbaka. Finspång betalar 23,5 miljoner och får 17 miljoner tillbaka. Stockholm betalar in 737 miljoner och får 984,5 miljoner tillbaka – dvs. en subvention på 247 miljoner. Låt oss se det per barn. Stockholm får 22 730 kr per barn mellan noll och sex år. Valdemarsvik får 5 416 kr. Jag skulle kunna fortsätta denna uppräkningslista, men det är alldeles klart att med det system regeringen nu har får de svaga kommunerna vara med och betala bl. a. Stockholms barnomsorgskostnader.

Flyttningsbidraget uppgick 1985/86 till 390 000 kr. Är det inte en heltokig politik, industriministern, att satsa nästan 400 000 kr. på att flytta folk till redan överhettade regioner? De företag som söker arbetskraft till dessa storstadsområden har säkert råd att hjälpa till med flyttningen. Använd i stället pengarna till hjälp för företag som vill flytta till avfolkningsskommuner!

Bostadsstödet har Bo Södersten redan skrivit om, mycket bättre än jag någonsin kan göra.

I en tidningsartikel i somras uttalade Thage Peterson följande:

"Också banker, försäkringsbolag och inte minst organisationer lägger allt i Stockholm. De borde sprida sina styrkor, en utredningsgrupp kan arbeta lika bra regionalt som i huvudstaden."

Visst, jag delar den uppfattningen. Men varför lever inte staten som den lär?

Trots ett gällande riksdagsbeslut, som säger att nya eller omorganiserade myndigheter eller delar därav skall lokaliseras till orter utanför Storstockholm, har socialdemokraterna bara under de senaste åren lagt bl. a. följande nya myndigheter i Stockholm

– Energiverket. Centern föreslår Nyköping.

– Den centrala myndigheten för AMU-organisationen. Centern föreslog Karlstad.

- Kemikalieinspektionen. Centern föreslog Örebro.
- Överstyrelsen för civil beredskap och transportrådet. Centern föreslog Östersund.
- Transportforskningsberedningen. Centern föreslog Linköping.
- Ledningsfunktionen för skolledarutbildning. Centern föreslog Linköping.

Om Thage Peterson vill börja decentralisera går det bra att börja i den egna regeringen.

När statliga verk åläggs att spara, sparas alltid de udda, utlokaliserade verksamheterna. Exempel på detta är följande:

Avfolkningen av kustbanden. Polisens enmans- och tvåmansposteringsdras in först. Tullkamrarna ute i de mindre kommunerna försvinner först. Försäkringskassorna kan inte hålla tillräckligt kvalificerad personal på små kontor, etc.

Löntagarfonderna drar pengar från svaga bygder och små företag till starka kommuner och stora företag. Östergötland har under de tre senaste åren betalat 147 milj. kr. i vinstdelningsskatt och avgifter till fonderna. Samtidigt har tredje löntagarfondstyrelsen satsat 66 000 kr. i E-länet. Detta innebär alltså en avtappning av kapital på över 146 milj. kr. Tycker Thage Peterson att detta är en vettig regionalpolitik?

Eftersom jag inte hinner mycket längre nu vill jag fråga industriministern: Är hela regeringen inriktad på att sätta in sina politikområden i arbetet för regional balans, och gäller denna önskan om regional balans i så fall även den inomregionala balansen?

Anf. 52 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! Jag skall börja med att tala om för Anna Wohlin-Andersson vad som hände i Sverige under den period då centerpartiet hade ansvaret för regionalpolitiken, åren 1976–1982. Det var inför denna regeringsperiod som centerpartiet och dess partiordförande lovade 400 000 nya jobb. Jag tror att det är mycket viktigt att Anna Wohlin-Andersson har denna bakgrund klar för sig när vi nu diskuterar de regionala obalanserna.

Vad hände under de år då centerpartiet satt i regeringsställning, dvs. när Anna Wohlin-Anderssons partikamrater hade ansvaret för regionalpolitiken? Jo, 155 000 industrijobb försvann i Sverige. Jag åkte runt i Östergötland under dessa år. Var jag än kom, i kommun efter kommun, klagade man på hur antalet arbetslösa steg, hur jobben försvann och hur den borgerliga regeringen, underförstått centerpartiet, hade förlorat greppet över den regionala utvecklingen.

Det var inte bättre i skogslänen. I Börje Hörnlunds hemlän och i skogslänen i övrigt försvann under perioden då centerpartiet hade ansvaret för regionalpolitiken 34 000 industrijobb. Det skapade naturligtvis väldigt många hål, som det tar mycket lång tid att åtgärda. Centerpartiets stora misslyckanden var just inom regionalpolitiken. Men detta försöker centerpartisterna glömma varje gång jag möter dem i en riksdagsdebatt. Jag får använda en stor del av min tid till att peka på detta när centerpartisterna hejdlöst och hurtfriskt stiger upp i talarstolen och dundrar om regionalpolitiken. Just i detta område har ni ert stora misslyckande, och där är ni inte

Prot. 1986/87:44
8 december 1986

*Om regionalpolitiska
hänsyn inom alla
"politikområden"*

längre trovärdiga. Vad ni åstadkom var att arbetslösheten steg, att jobben minskade och utflyttningen ökade. Ni lade grunden till de stora regionalpolitiska obalanserna i dag – områdena har förändrats befolkningsmässigt, för de unga har lämnat kommunerna. Det går inte att diskutera regionalpolitiken i dag om man bortser från det faktum att orsaken till de regionalpolitiska obalanserna i dag och till våra stora problem lades under de borgerliga regeringsåren, då just centerpartiet hade ansvaret för regionalpolitiken.

Trots utomordentligt stora insatser som regeringen gjort på det regionalpolitiska området och trots de stora framgångar som dessa insatser har lett fram till, är inte den regionala utvecklingen tillfredsställande. Tvärtom har de regionala obalanserna förstärkts under 1980-talet. Men förstärkningen började under åren 1980–1982. Då satt inga socialdemokratiska regeringar, utan då hade ni själva regeringsmakten.

Vi kan i dag glädja oss åt, till följd av en framgångsrik ekonomisk politik och industripolitik, att sysselsättningen ökar och att arbetslösheten har minskat. Vi kan glädja oss åt att industriinvesteringarna höjts och att nyföretagandet har ökat. Detta gäller även skogslänen. De regionalpolitiska anslagen uppgår numera till över 1,6 miljarder kronor per år. Det är mer än fördubbling jämfört med anslagen under de borgerliga åren. Vi har lyckats öka de regionalpolitiska anslagen varje år, trots det fruktansvärda budgetunderskott som ni samlade på er och lämnade över när vi fick åter regeringsmakten 1982. Detta kan ses mot bakgrund av att den sista borgerliga regeringen före 1982 passade på att minska de regionalpolitiska anslagen med 300 miljoner. Jag kommer inte ihåg om Anna Wohlin-Andersson då satt i riksdagen, men Börje Hörnlund gjorde det och var med om att rösta fram en minskning på 300 miljoner av de regionalpolitiska anslagen. Som om inte arbetslösheten och den regionala obalansen hade ökat snabbt nog! Man ville påskynda denna utveckling genom att fördärva den regionala politiken. Det är vad ni åstadkom.

På fyra år har våra satsningar gett 16 000 nya jobb i utsatta regioner. Teknik- och utvecklingscentra har fått stöd med 200 miljoner av regionalpolitiska pengar. Tyngdpunkten i regionalpolitiken har alltmer förskjutits till insatser för att stödja och underlätta utveckling av lokala projekt och affärsidéer. Vi har också breddat möjligheterna att använda det regionalpolitiska stödet. Utbildning, teknikutveckling och informationsbehandling har blivit allt viktigare instrument för näringsutveckling. Under de år socialdemokraterna har varit ansvariga för regionalpolitiken har vi förnyat regionalpolitiken. Vi har varit framgångsrika. Vi kan i dag se framgångsrika resultat. Vi är inte heller rädda för att peka på problemen och bristerna i regionalpolitiken i dag. Därför har vi tagit tag i de samordningsfrågor som också Anna Wohlin-Andersson lyfte fram i sin interpellation.

Anf. 53 ANNA WOHLIN-ANDERSSON (c):

Herr talman! Jag tycker faktiskt det är tråkigt att industriministern inte använder några av sina minuter till att svara på de frågor och förslag som jag förde fram.

Jag vill börja med siffrorna.

År 1982 fanns det 4 196 000 personer sysselsatta, 129 000 arbetslösa och

148 000 i arbetsmarknadsåtgärder. År 1985 fanns 4 256 000 visserligen i arbete, 126 000 öppet arbetslösa, dvs. 3 000 mindre, men 186 000 i arbetsmarknadsåtgärder, dvs. ca 40 000 mer. Detta kan vi diskutera precis hur mycket som helst. Skogslänen ökade med drygt 4 000 personer under de borgerliga åren. Avfolkningen av skogslänen har varit 18 000 hittills. Det blir en skillnad på 22 000.

Jag frågade: Är det inget av de förslag som vi gång på gång har lagt fram som skulle kunna tänkas duga som regionalpolitiskt instrument åt Thage Peterson och den socialdemokratiska regeringen? Småföretagen har en enorm betydelse för en aktiv regionalpolitiken. Det vet jag, och det vet Thage Peterson också. Som Eckerberg brukar säga: Det är lättare att starta hundra företag med tio anställda än ett med 1 000.

Vad gör då regeringen för småföretagen? Jo – det blir höjd kapitalbeskattning, höjd arvsskatt, höjda arbetsgivaravgifter och egenavgifter, skärpt näringsförbud, höjd arbetskadeavgift, införande av företagskvot, mer byråkratiskt krångel. Bördorna staplas på varandra.

I den enkät som gjorts visas också att en tredjedel av småföretagen i Östergötland och Sörmland – det är den enkät som jag har läst – skulle kunna anställa mer folk men inte vill göra det. Vi har 20 000 företag med under 50 personer anställda i Östergötland. En tredjedel av de företagen vill inte anställa fast de kan. Det betyder att 7 000 arbetstillfällen skulle kunna tillkomma. Företagarna tycker att det är för krångligt. De tycker att de går in i för mycket byråkrati. De är helt enkelt rädda för att anställa nytt folk.

Trafikpolitiken har också med regionalpolitiken att göra. Jag tar tillbaka det jag sade att ni inte har höjt vägnslagen, för det har ni. Jag ber om ursäkt för det. Men vi föreslog 500 milj. kr. extra till småvägar och broar, och då sade regeringen nej. Men utan ett gott mindre vägnät och bra broar kommer inte skogstransporterna fram, och då kan vi inte få en levande landsbygd.

Ni förordade avslag beträffande stödet till kollektivtrafiken, och det blev så. Vi tycker att det är dumt. Ni lade ner 100 mil ersättningsberättigad järnväg – återstår bilen.

Jag måste då säga: Jag hoppas verkligen att reseavdraget får vara kvar åtminstone, annars blir regionalpolitiken bara tomma luften.

Anf. 54 SIGGE GODIN (fp):

Herr talman! Industriministern har i anförande efter anförande talat om betydelsen av samordning av insatserna i regionalpolitiken. Han uttrycker sig så att alla politikområden måste ta ett ökat ansvar för regionalpolitiken.

Jag delar industriministerns synpunkter att alla politikområden måste hjälpas åt, om den negativa utvecklingen skall kunna hejdas. Jag har också i tidigare debatter pekat på att problemet inte längre enbart är ett Norrlandsproblem, utan att den negativa utvecklingen kryper allt närmare Stockholm och den socialdemokratiska regeringen.

Förutom Norrlandslänen och skogslänen i Svealand finns de verkliga förlorarna i Örebro, Skaraborg, Kristianstad och Blekinge. Därtill kommer ytterligare län som inte tidigare har haft liknande bekymmer.

När då industriministern gång efter gång går ut och talar om sin oro för utvecklingen så förstår jag honom. Det är därför som jag så ofta deltar i dessa

Prot. 1986/87:44
8 december 1986

*Om regionalpolitiska
hänsyn inom alla
"politikområden"*

debatter – jag och övriga inom folkpartiet delar denna oro för utvecklingen.

Jag ställde för en tid sedan en fråga om vilka konkreta initiativ den s. k. statssekreterargruppen ämnade ta. Svaret på den frågan blev i klartext att industriministern inte tänkte avslöja vilka planer regeringen hade. Det är därför med glädje jag konstaterar att Anna Wohlin-Andersson i dag redovisar precis samma tankegångar som dem jag framförde tidigare. Men jag måste samtidigt konstatera att inte heller hon får några svar.

Herr talman! Frågorna om regionalpolitiken är och kommer under den närmaste tiden att bli mycket centrala. Sannolikt kommer även de socialdemokrater som industriministern tidigare lyckats tysta att höra av sig. Självklart är det så att oron sprider sig, och dessa socialdemokrater tar säkert ny sats just nu. Man frågar sig: Vad kommer att hända härnäst? Med vad skall industriministern tysta dem nästa gång?

Herr talman! Industriministern sade i en debatt den 10 november ungefär samma sak som i dag, nämligen följande:

”Huvudlinjen i regionalpolitiken måste därför vara att skapa förutsättningar att bygga upp starka alternativ till dagens tillväxtområden, till universitets- och högskoleregionerna.

Det handlar dels om att bygga upp forsknings-, utvecklings- och utbildningsresurser på flera håll, dels om att via olika insatser se till att utvecklingsimpulserna från högskolor och universitet ges en större spridning. Det handlar också om att förbättra kommunikationer och övrig infrastruktur. Inriktningen är att höja regionernas attraktionskraft och konkurrenskraft, så att näringslivet kan blomstra där.”

Min fråga är då som nu: Hur skall detta gå till? Skall resurser tas från några andra politikområden och föras över till industriministerns fögderi, eller skall industriministern tvinga sina kolleger att prioritera de regionala insatserna?

I tidigare interpellationssvar har industriministern sagt att den s. k. statssekreterargruppen sitter och läser regeringens propositioner. I dag uttrycker sig industriministern mycket vagare. Han säger: ”Avsikten är att på olika områden pröva möjligheterna att förändra och inrikta insatserna, så att de i ökad grad understödjer de regionalpolitiska utvecklings- och utjämningssträvandena.”

Detta är alltså avsikten. Men vi vet fortfarande ingenting om hur det skall gå till.

Om man läser vad Dagens Nyheter i dag skriver om industriministerns besök i Nacka, får man på nytt en påminnelse om industriministerns oro. Den här gången oroar sig inte industriministern för glesbygdens problem, utan för den starka expansionen i Stockholms län. Han talar om att människorna som bor i Stockholms län har starka skäl att stoppa en ohämmad tillväxt. Det är alltså människorna i länet som skall göra detta.

Det intressanta är vad industriministern själv anser. När finns det skäl för regeringen att vidta åtgärder mot expansionen i Stockholms län? Vilka åtgärder tänker regeringen vidta, utöver de byggnadsregleringsåtgärder som förut nämnts?

Tidigare i dag sade industriministern att det går att ”länka av” verksamhet från Stockholmsregionen till andra områden. Jag vill fråga: Hur skall det gå till? Vi skulle gärna vilja veta hur industriministern tänker gå till väga för att lyckas med det. När vi vet det kan vi kanske diskutera de här frågorna utifrån den utgångspunkten.

Herr talman! Anna Wohlin-Andersson har ställt en berättigad fråga till industriministern om vad regeringen lägger in i uttalandet att man inom alla politikområden skall ta regionalpolitiska hänsyn för att stärka förutsättningarna för näringslivet i hela landet. Något svar på sin fråga har Anna Wohlin-Andersson inte fått, och det är förståeligt med tanke på den skillnad mellan ord och handling som kännetecknat socialdemokratien och speciellt Thage G. Peterson efter regeringsskiftet 1982.

Jag skall bara kort erinra om de mål som gäller regionalpolitiken. Enligt riksdagens beslut våren 1985 skall regionalpolitiken "inriktas på att skapa förutsättningar för en balanserad befolkningsutveckling i landets olika delar och på att ge människor tillgång till arbete, service och god miljö oavsett var de bor i landet."

Vad har då hänt i verkligheten? Såväl i inlägg här i riksdagen som i artiklar har jag gång på gång pekat på den alltmer av regeringen pådrivna koncentrationsutvecklingen. Exempelvis i den allmänpolitiska debatten här i riksdagen i höst konstaterade jag att en allt stridare ström av flyttlass går till de stora koncentrationsorterna, framför allt till Stockholm, med utarmning av avfolkningsområdena och överhettningssproblem i koncentrationsorterna som följd. Jag konstaterade att "bara i Stockholm växte kön med bostadssökande med ca 25 000 hushåll".

Från centerpartiets sida har vi vid upprepade tillfällen understrukit att en aktiv regionalpolitik också krävs för att lösa storstadsområdenas problem och inte bara är till för glesbygden.

Enligt ett referat i Dagens Nyheter i dag av ett tal som industriministern hållit tycks industriministern plötsligt ha fått klart för sig vilka problem inflyttningen till Stockholm innebär, också för Stockholm. Enligt DN konstaterar industriministern – men han hade redan i dag ångrat sig – att Stockholms län redan har för många invånare. Det har lett till köer till den kvalificerade sjukvården, ansträngd kollektivtrafik och bostadsbrist. Det har ökat trycket på miljön med luftföroreningar och försurning som följd. Industriministern fortsätter: Ökad tillströmning av människor till Stockholms län förvärrar dessa problem. Länsinvånarna får det inte bättre när köerna ökar. Omätliga krav på bostadsbyggande kommer att gå ut över parker och grönområden. Bl. a. detta säger alltså Thage Peterson. Det är med en viss förvåning jag tar del av uttalandet. Det verkar som om industriministern skrivit av mina inlägg i tidigare debatter. Sent skall syndarn vakna – alldeles för sent både för Stockholm och för de tre fjärdedelar av riket som har farit mycket illa sedan 1982.

Jag har stått här i talarstolen och sagt samma saker åtskilliga gånger och då mötts av beskyllningar att vara grälsjuk m. m. Är det så att Thage Peterson inser vådorna av koncentrationspolitiken först när problemen i Stockholm blir helt uppenbara och skadorna på övriga delar av landet blir hart när obotliga? Kommer denna insikt att motsvaras av konkreta handlingar, eller är detta bara ord för att dölja den socialdemokratiska regeringens misslyckanden?

Jag har tidigare nämnt teknikerraggningen, men jag har inte fått något som helst svar på mina frågor i det sammanhanget. Härvidlag förstår jag

*Om regionalpolitiska
hänsyn inom alla
"politikområden"*

Prot. 1986/87:44
8 december 1986

*Om regionalpolitiska
hänsyn inom alla
"politikområden"*

industriministern, för han kan inte tala helt emot vad han tidigare sagt, om han skall lämna ett ärligt svar på min frågeställning.

Än värre är vad finansministern håller på med, nämligen skatteutjämningsförslaget. Där vill jag fråga Thage Peterson: Har det förslaget också varit uppe i den samordningsgrupp som Thage Peterson har tillsatt och är ansvarig för? Det är i och för sig en konstig regeringspolitik att riksdagen och olika tidningar skall få pressmeddelanden och icke färdiga förslag, men efter vad jag har inhämtat innebär förslaget att man drar in ungefär 3 miljarder kronor från kommuner och landsting där invånarna har låga inkomster och förhållandevis låg kommunal service. Däremot får de kommuner där skattekraften redan är hög och där även den kommunala servicen är hög ytterligare pengar. Det blir ett oerhört regionalpolitiskt slag, om det förslaget blir verklighet.

Om man ser på skatteutjämningsfrågan som en fråga och ser på de specialdestinerade bidragen som en annan fråga, finner man – det har kommit en vetenskaplig rapport om detta – att de kommuner och landsting som har mycket hög egen skattekraft också har pengar att expandera för och kan ta emot alla specialdestinerade bidrag som ges. De som har låg service och låg skattekraft har däremot inte så mycket egna pengar att de kan gå in och möta de statliga bidragen. Därför kommer de regionala obalanserna att förstärkas alldeles oerhört, om inte Thage Peterson tar itu med detta och får regeringen att driva en samordnad regionalpolitik också när det gäller kommunal skatteutjämningsfråga.

Jag vill jämföra Thage Peterson med en man som levt i sus och dus och för sent har fått sjukdomsinsikt. I hälso- och sjukvården talar vi om förebyggande vård. Jag vill se en förebyggande regionalpolitik och inte en regionalpolitik som sopar upp skador efter misslyckanden.

Anf. 56 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! Jag kan garantera Börje Hörnlund en sak: Börje Hörnlund kommer aldrig att bli vare sig profet eller talskrivare åt mig. Det beror på en enda sak. Jag tycker nämligen inte om fleruppfattningar och dubbelmoral i olika frågor, men det tycker jag att Börje Hörnlund ständigt ägnar sig åt när det gäller regionalpolitiken. Han har en uppfattning i Stockholms län och en annan i Västerbotten, och ständigt nya uppfattningar.

Mycket skall man höra innan denna dag är över, innan denna debatt är till ända! Helt plötsligt fattar både Börje Hörnlund och Sigge Godin mod och reser sig upp och tar upp tillväxtproblemen i Stockholms län. Men i föregående interpellationsdebatt, där vi ju diskuterade just Stockholms län, satt Sigge Godin tyst och lät en annan företrädare för folkpartiet angripa regeringen för att vi försöker dämpa tillväxten i Stockholms län. Jag ger inte mycket för en sådan politik och ett sådant uppträdande, Sigge Godin. Jag ger dock ännu mindre för Börje Hörnlunds uppträdande, då han i den debatten hade chansen att ställa sig på min sida för en balanserad regional utveckling och fråga moderaterna vad de menade, men den chansen tog inte Börje Hörnlund. Han vågade inte heller stöta sig med moderata samlingspartiet. Det är möjligt att ett litet parti med bara 8 % av väljarna, inkl. kds, är i den positionen, men jag har bara ett enda sätt att beskriva detta uppträdande: det

tar sig väldigt illa ut och ger avsmak för politiken när man gör så i en riksdagsdebatt.

Ni hade båda chansen att delta i diskussionen om Stockholms läns tillväxt med den förre interpellanten. Nu, i en senare debatt, då debattörerna har lämnat kammaren fattar ni mod och reser er upp i denna fråga.

Frågan om teknikerkampanjen har arbetsmarknadsministern svarat på här i riksdagen. Börje Hörnlund försöker gång på gång säga att han inte har fått svar på den frågan. Den faller inom arbetsmarknadsministerns ansvarsområde, och hon har gett ett svar på den.

Jag blir så känslös varje gång jag diskuterar regionalpolitik med en centerpartist. Varje gång får jag höra hur centern anser sig vara det stora regionalpolitiska partiet, som svarat för hjältedåd när det gäller att åstadkomma regional balans och rättvisa. Men verkligheten är ju en annan! Varje gång har jag upplevt hur ledsna centerpartisterna blir när jag påminner dem om hur det regionala förfallet kom under de år då centerpartiet hade ansvaret för regionalpolitiken.

Jag förstår att Anna Wohlin-Andersson tycker det är tråkigt att bli påmind om hur centerpartiet misslyckats med regionalpolitiken och hur regionerna skuldsattes, hur arbetslösheten steg, hur jobben försvann och hur folkflytningen ökade. Men Anna Wohlin-Andersson liksom Börje Hörnlund får faktiskt finna sig i att höra sanningen också när det gäller regionalpolitiken.

Det är inte för stora ord att tala om en förnyelse av regionalpolitiken. Den har varit framgångsrik, men framgångarna är inte tillräckliga. Att den har varit framgångsrik vet också Börje Hörnlunds partivänner i Västerbotten. De är medvetna om att sedan den socialdemokratiska regeringen tillträdde har 1 000 nya jobb tillkommit i Västerbotten genom det regionalpolitiska stödet – det tackade de för övrigt för vid den regionalpolitiska uppvaktningen. Men Börje Hörnlund tycks inte ha upptäckt ett enda nytt jobb i Västerbotten sedan regionalpolitiken fick en annan profil. Jag menar att regionalpolitiken har kommit att betyda oerhört mycket ute i regionerna.

Jag förstår inte riktigt vad Sigge Godin menar. Han talar om att jag tystar dem som vill tala regionalpolitik. Det är väl tvärtom. Jag försöker allt jag kan att stimulera debatten också här i riksdagen, och i mitt eget parti. Jag har aldrig hållit inne med min oro för den regionala utvecklingen. Jag har sagt dessa sanningar vare sig talarstolen har stått i Näcka, Bräcke eller någon annanstans i landet. Jag håller samma linje var jag än uppträder i landet.

Vi får väl se vad statssekreterargruppens verksamhet har fått för framgångar när budgetpropositionen läggs fram.

Jag skall emellertid på en punkt säga till Anna Wohlin-Andersson att det helt säkert är som hon säger i sin interpellation: besparingskraven på de statliga myndigheterna har i många fall minskat deras möjligheter att ta regionalpolitiska hänsyn i den mån detta innebär större kostnader. Det har alltså blivit en effekt av att regeringen är tvingad att angripa det stora budgetunderskott som de borgerliga partierna lämnade efter sig.

Anf. 57 ANNA WOHLIN-ANDERSSON (c):

Herr talman! Detta är sanningen säger Thage Peterson. Jag kan inte annat än citera Fröding: Vad som är sant i Berlin och Jena, är bara dåligt skämt i

Prot. 1986/87:44
8 december 1986

*Om regionalpolitiska
hänsyn inom alla
"politikområden"*

Heidelberg. Den diskussionen tänker jag inte använda dessa fattiga minuter till. Jag tänker i stället fortsätta att ställa frågor.

I Bo Söderstens artikel står: Bostadspolitiken utgör därför ett centralt inslag när det gäller att koncentrera ekonomiska aktiviteter till storstadsregionerna och utarma andra landsdelar. Tänker industriministern förmå bostadsministern att göra något åt denna enorma orättvisa som bostadspolitiken kontra Stockholm utgör? Det är min första fråga.

För det andra: Det är säkert att vi kan uppnå regional balans genom att hela tiden inrikta oss på att decentralisera tillverkningsindustrin. Det är tjänstesektorn som kommer nu. Här har statens industriverk tagit fram ett mycket intressant material som jag är säker på att industriministern har sett. Där sägs det att om ingenting görs hamnar kanske 80 000 av dessa jobb inom tjänstesektorn i Stockholm. Med anledning av det vill jag ställa följande fråga, som inte kan bli så distinkt eftersom industriministern kanske inte hunnit ta ställning till saken ännu: Kan vi förvänta oss några förslag i anledning av industriverkets rapport?

För det tredje vill jag framhålla att ett sätt att verkligen få ut företag och människor i avfolkningsbygder t. ex. kunde vara att företagen befriades från arbetsgivaravgift för en anställd under dennes fem första anställningsår. Företag som finns i en avfolkningskommun och som utvecklas där kunde befrias från arbetsgivaravgift under fem år för de övriga anställda. Företag som startar ny verksamhet skulle kunna medges skattefrihet när de amorterar skulder i företaget för ett visst belopp. Detta kunde då gälla så länge kommunen visar ett minus i utvecklingen av invånarantalet. Jag påstår inte att detta är höjden av all klokhet, men det är åtminstone ett försök att gå ett steg längre än att bara tala om var problemen finns.

Låt mig sedan säga att människor icke lever av bröd allena. Kyrkofonden har fått sina pengar indragna av den socialdemokratiska regeringen. Även här visar det sig alltså. Östergötland fick 2 159 500 kr. men får nu 810 000 kr. till sin kyrkliga verksamhet.

Till slut skall jag läsa in till riksdagens protokoll – för vilken gång i ordningen vet jag inte: Vi har aldrig sagt att vi skall skapa 400 000 nya jobb. Vi har sagt att vi behöver 400 000 nya jobb om alla som vill ha arbete skall få det. Jag var själv med och fattade beslutet, och så står det.

Anf. 58 SIGGE GODIN (fp):

Herr talman! Jag citerade vad industriministern sade vid sitt besök i Nacka, att det är folket i Stockholms län som skall se till att det inte flyttar in några nya människor. Anne Wibbe har klargjort folkpartiets syn på utvecklingen i Stockholm. Det räcker med detta. Jag behövde därför inte delta i den debatten. Min fråga lyder: Vad tycker industriministern, vad skall regeringen göra för någonting och vad har ni för åsikter i den här frågan? Detta vore intressant att få veta.

Sedan till detta med tystnaden ute i länen. Socialdemokrater krävde ju i våras en regionalpolitisk kommission. De blev så tysta, herr industriminister, att de inte ens röstade för sin egen motion. Tala om tystnad!

Industriministern har också tagit upp kommunikationerna som exempel på insatser i glesbygden. Jag skulle vilja ge några exempel på frågeställningar.

Hur tror industriministern att infrastrukturen skall kunna förbättras, när utbyggnaden av stamvägnätet skall ske med början i de södra delarna av landet? Dessutom kommer stamvägnätet att ta så mycket av de samlade medlen till vägförbättringar att inga eller mycket blygsamma medel kommer att finnas för inlandsvägarna. Det finns alltså uppenbara brister i fråga om underhållet av dessa vägar. Man får exempelvis inte fram virke till industrin. Hur tänker industriministern klara den frågan?

Ett annat exempel är infrastrukturen när det gäller utbyggnaden av fiberoptiken. Televerket bygger ut från söder till norr. När kommer inlandet att få fiberoptik, så att dataverksamhet går att etablera i hela landet? Ytterligare ett exempel gäller flyget. Vi är överens om att flyget är viktigt. Tyvärr brottas de små flygplatserna med uppenbara ekonomiska problem på grund av att de inte får delta i det s. k. resultatutjämningsystemet. Vilka åtgärder ämnar industriministern vidta för att dessa orättvisor skall kunna undanröjas? Därtill kommer uppenbara problem med det monopol som SAS/Linje-flyg har. Monopolet måste snarast rivas upp om utökade flygförbindelser skall kunna komma till stånd i främst Norrlands inland. Jag har tagit upp Mittnordenflyget, där man från finländsk sida uppvaktar nordiska rådet och där kommunikationsministern tydligen börjar inse allvaret. Men tänker han göra någonting åt det? Vad tänker industriministern göra för att Mittnordenflyget skall kunna fungera? Det är tydligen en tuff match för industriministern att klara de andra statsråden, med deras önskemål. Sanningen är förmodligen den att det här är så svåra frågor att inte ens industriministern vet hur de skall lösas, mycket mindre den s. k. statssekreterargruppen.

Anf. 59 BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Centern har länge efterlyst en förebyggande regionalpolitik – en politik där man löser problemen innan de uppstår. I tal efter tal har jag pekat på att åtgärder som akut sätts in på grund av uppkommen kris, avfolkning, tvinsot och överhettning inte ger den riktiga grunden för regional balans.

Thage Peterson gör som en del inom dagens sjukvård; han sitter och väntar på att patienten blir intagen på sjukhus innan han lyfter pekfingeret. Låt mig bara hoppas att den plötsliga klarsyn som Thage G. Peterson enligt Dagens Nyheter har fått skall hålla i sig. Men vägen till det synsätt, förebyggande regionalpolitik, som jag representerar kräver en helt annan hållning än den Thage Peterson företräder.

Att jag skulle vara talsskrivare åt just Thage G. Peterson, det går bara inte. Jag har absolut inte förmågan att vara så oförsämd som Thage Peterson ibland är i denna talarstol.

Jag gav visst min syn på Stockholm. Jag gjorde det med exemplet med de båda rabatterna. Det borde ha varit helt fattbart för hela denna kammare, och jag tror att det också var det.

Jag förstår nu att Thage G. Peterson delar arbetsmarknadsministerns ståndpunkt att det är bra för regionalpolitiken i övriga Sverige om man tar dess kvalificerade tekniker hit, med den största värvningskampanj man någonsin har haft i gång. Men då vill jag säga till Thage G. Peterson att jag

Prot. 1986/87:44
8 december 1986

*Om regionalpolitiska
hänsyn inom alla
"politikområden"*

inte ger någonting för allt vad han tidigare har sagt i denna kammare om att sprida teknik och tekniker samt utveckling till övriga landet.

Vad gäller Stockholms utveckling vill jag återigen i denna kammare påminna Thage G. Peterson om att det var han som såg till att socialdemokraterna röstade mot mittenregeringen 1982. Han ville höja befolkningsomsättningen för Stockholm högst väsentligt och få i gång en aktiv flyttning till Stockholm. Nu kommer resultaten av ett flertal åtgärder som Thage G. Peterson är ansvarig för.

Jag skulle vilja att Thage G. Peterson talar litet grand om den kommunala skatteutjämningen. Eller har han som regionalpolitiskt ansvarig välsignat finansministerns åtgärd mot de verkligt utsatta landstingen och kommunerna, de med låga inkomster och relativt låg kommunal service? Då är det något värre än jag trodde.

Till sist några ord om att få igenom och lyckas öka bidragen till regionalpolitiken. Ja, Thage G. Peterson och hans parti förlorade en omröstning om höjda bidrag till regionalpolitiken. Nu gör han ett nummer av ökade lån. Men man kan i dag faktiskt låna billigare i bank.

Anf. 60 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! Börje Hörnlund var djärv nog att nu efterlysa en förebyggande regionalpolitik. Det jag genast tänkte på var: Varför tog ni inte chansen att föra en förebyggande regionalpolitik när ni hade den? Ni hade sex år på er att föra en förebyggande regionalpolitik. För att fortsätta på Börje Hörnlunds sjukvårdsspråk var ni, under de sex år ni hade ansvar för regionalpolitiken, milvis ifrån allt vad förebyggande åtgärder heter. Avståndet kunde inte bli större. Ni slog ut 155 000 människor utan förbarmande, 34 000 av dem hörde hemma i skogslänen. Ni tog död på industrier och t. o. m. på hela orter. Det kan man inte beteckna som förebyggande vård. Det var tvärtom, Börje Hörnlund, motsatsen till förebyggande vård som ni ägnade er åt.

Jag skall berätta för Börje Hörnlund hur det såg ut på industridepartementet när jag efterträdde centerpartiet, som ansvarade för regionalpolitiken, i oktober 1982. Jag såg då vad centerpartiet hade förberett. Det fanns inte ett enda dugg av förberedelse på det regionalpolitiska området, inte en förebyggande åtgärd. Jo, det fanns en stor akutmottagning. Men bakom akutmottagningen fanns det inte ens sjukvårdsresurser. Så illa ställt, Börje Hörnlund, var det med den regionalpolitik som centerpartiet och de borgerliga lämnade efter sig 1982.

Det är därför jag har fog för mitt påstående att de regionalpolitiska insatserna, sedan regeringen tog över 1982, har varit framgångsrika, att vi kan glädjas åt att sysselsättningen ökar, att arbetslösheten har minskat, att vi kan glädjas åt att industriinvesteringarna höjts och nyföretagandet har ökat. Det gäller också i skogslänen. Men detta är inte tillräckligt. Denna glädje, det har jag sagt i kammaren flera gånger, fördunklas av att vi har stora regionala obalanser, att befolkningstalen minskar i flera län och att tillväxten är mycket ojämt fördelad i landets olika regioner. Därför är det en ideologisk fråga för socialdemokratin att få ett Sverige i regional balans. Det är ett övergripande mål för regeringen.

Talmannen anmälde att Börje Hörnlund och Anna Wohlin-Andersson anhållit att till protokollet få antecknat att de inte ägde rätt till ytterligare inlägg.

Anf. 61 SIGGE GODIN (fp):

Herr talman! Utbildningsfrågorna och kommunikationerna är två ytterst viktiga områden när vi talar om regionalpolitik. Här tror jag att industriministern står folkpartiet ganska nära, men han gömmer sig bakom statssekreterargruppen och säger att dess arbete skall hållas i dunkel och inte tas fram till belysning, och han säger att resultatet kommer så småningom.

Vi har tidigare fått en redovisning av vad statssekreterargruppen ägnar sig åt: man sitter och läser regeringens propositioner. Det är, industriministern, ingen framkomlig väg. Vi måste konstatera att det arbetet hittills inte har visat någon regionalpolitisk inriktning över huvud taget.

Mina frågor står kvar, och jag kan ställa några till, som jag även framfört tidigare. Vilka maktmedel tänker industriministern exempelvis använda för att de regionala högskolorna skall få kompetenta lärare och kunna konkurrera med de stora universiteten? Hur ser industriministern på rekryteringen av tekniker till utflyttningsorterna? Kan industriministern tänka sig att medflyttande till nyckelmän får förtur till arbete hos arbetsgivare på den nya orten?

En fråga som har varit uppe hos arbetsmarknadsministern är hur det blir med teknikmässorna, som arbetsmarknadsministern så frikostigt stödde i Stockholmsområdet? Kommer ett liknande stöd att även utgå till insatser ute i landet?

Som industriministern ser är frågorna från folkpartiet fortfarande många, och vi är intresserade av att veta var regeringen står. Vi har tyvärr inte fått några svar ännu, och det verkar dröja.

Anf. 62 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! Jag tar för givet att vi får fler regionalpolitiska debatter i riksdagen, inte minst sedan budgetpropositionen har presenterats.

Jag vill gärna säga att jag alltid har lyssnat på Sigge Godins inlägg i riksdagen. Jag tycker att hans och andra folkpartisters anföranden i riksdagen andas mycket mera av konstruktivitet och realism än de inlägg som görs här från centerpartihåll. Jag är sympatiskt inställd till flera av Sigge Godins förslag. Om arbetsmarknadsdepartementet har gett ekonomiskt stöd till teknikmässor i Stockholms län utgår jag ifrån att regeringen också kommer att ge ekonomiskt stöd för teknikmässor i andra delar av vårt land.

Låt mig sedan göra några kommentarer med hänsyn till att det är många som också i denna interpellationsdebatt har tagit upp frågan om Storstockholmsområdet och Stockholms län. Jag har velat framhålla att det finns många avskräckande exempel världen över på hur storstadspolitiken har misslyckats och hur utvecklingen har växt de ansvariga över huvudet. Det har fått som följd en sådan utveckling i många av världens huvudstäder att vi ser slumområden, social och kulturell misär, människor som slås ut och trafiksystem som har slutat att fungera. Detta har jag ständigt varnat för. En mycket kraftig ökning av befolkningen i Stockholms län och en inflyttning från andra delar av landet skapar problem inte bara i andra delar av landet

Prot. 1986/87:44
8 december 1986

*Om regionalpolitiska
hänsyn inom alla
"politikområden"*

utan också i Stockholms län. Skall man i detta län kunna klara ett stort antal behov som människor har på en mängd olika områden får vi inte, som jag ser det, förvärra situationen, utan Stockholmsregionen måste ges en lugn befolkningsutveckling.

Det här är frågor som jag senast i går tog upp i ett tal i Nacka och som jag tycker att det är angeläget att vi nu tillsammans – i riksdagen, i olika partier – lugnt och sakligt diskuterar. Skall vi få en ändring till stånd och åstadkomma en ökad regional rättvisa och utveckling, fordras det mängder av nya förslag och tankar från alla håll.

Talmannen anmälde att Sigge Godin anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare inlägg.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Föredrogs och hänvisades

Motionerna

1986/87:Bo123–Bo125 till bostadsutskottet

14 § Föredrogs men bordlades åter

Finansutskottets betänkande 1986/87:7

Skatteutskottets betänkande 1986/87:10

Justitieutskottets betänkanden 1986/87:8, 11 och 14

Lagutskottets betänkande 1986/87:10

Utrikesutskottets betänkanden 1986/87:4, 5 och 7

Försvarsutskottets betänkanden 1986/87:1–3

Socialförsäkringsutskottets betänkanden 1986/87:4 och 9

Kulturutskottets betänkande 1986/87:7

Utbildningsutskottets betänkanden 1986/87:3 och 5–7

Trafikutskottets betänkande 1986/87:7

Jordbruksutskottets betänkanden 1986/87:12 och 14

15 § Anf. 63 TALMANNEN:

Jag får meddela att morgondagens sammanträde inleds med voteringar beträffande trafikutskottets betänkande 5 och arbetsmarknadsutskottets betänkande 8, som debatterades onsdagen den 3 december. Därefter upptas utrikesutskottets betänkanden 4, 5 och 7 till överläggning och beslut.

16 § Anmäldes och bordlades

Konstitutionsutskottets betänkanden

1986/87:11 Följdlagstiftning till den nya förvaltningslagen (prop. 1986/87:39)

1986/87:12 Kollektivanslutningsfrågan

Finansutskottets betänkanden

1986/87:8 Riksdagens revisorers verksamhet under budgetåret 1985/86 (redog. 1986/87:2)

1986/87:9 Tilläggsbudget I för budgetåret 1986/87 inom finansdepartementets verksamhetsområde (prop. 1986/87:25 delvis)

Utrikesutskottets betänkande

1986/87:6 Tilläggsbudget I 1986/87, utrikesdepartementet (prop. 1986/87:25 delvis)

Jordbruksutskottets betänkande

1986/87:8 Åtgärder mot miljöfarliga batterier (prop. 1986/87:55)

Arbetsmarknadsutskottets betänkande

1986/87:9 Anslag på tilläggsbudget I för budgetåret 1986/87 m. m. (prop. 1986/87:25 delvis och skr. 1985/86:177)

17 § Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

dén 5 december

1986/87:244 av *Viola Claesson* (vpk) till statsrådet *Birgitta Dahl* om EG:s inflytande på den framtida miljöpolitiken:

Den danska miljöstyrelsens direktör *Jens Kampmann* har nyligen uttalat: "Slaget om den europeiska miljön skall nog först och främst utkämpas och vinnas i EG."

Nordiska initiativ har tagits genom bl. a. Oslokonventionen, Genèvekonventionen och Wienkonventionen om ozonlagret i stratosfären, etc. På en rad områden som rör miljö-energi-kärnkraft vill EG-kommissionen och olika EG-länder att EG skall förhandla på medlemsstaternas vägnar. Sverige och Norge har protesterat mot att EG kan uppträda som överordnat organ och kontrahent visavi nämnda konventioner och resp. undertecknande land inom och utom EG i miljöfrågorna.

Med anledning av det ovan beskrivna läget vill jag fråga statsrådet:

Vilka förutsättningar finns det att undgå EG:s överhöghet när det gäller nordiskt resp. europeiskt miljösamarbete, överenskommelser om miljöförbättringar och en progressiv inriktning av miljöpolitiken i framtiden?

1986/87:245 av *Karin Israelsson* (c) till socialministern om finansieringen av en thoraxkirurgisk klinik vid Umeå regionsjukhus:

Vid behandlingen av förslaget till regionsjukvård beslöt riksdagen att uppdra till regeringen att indela landet i sjukvårdsregioner. Regeringen har senare fattat beslut om att indela landet i sex sjukvårdsregioner. Riksdagen

Meddelande om frågor

tog ej ställning till – och ej heller senare regeringen – utredningens förslag om flerregionalvård. Detta gäller bl. a. thoraxkirurgi. Socialutskottet uttalade i betänkande 1984/85:19 att frågan om flerregional vård bör avgöras av sjukvårdshuvudmännen.

Sjukvårdshuvudmännen i Umeå sjukvårdsregion har nu beslutat om utbyggnad av thoraxkirurgi i Umeå.

Huvudmännen för undervisningssjukhusen är enligt avtal med staten berättigade till statlig ersättning för erforderliga investeringar.

Jag vill med anledning av detta fråga socialministern:

Är socialministern nu beredd att tillstyrka ersättning för erforderliga investeringar för thoraxkirurgisk klinik vid Umeå regionsjukhus när nu sjukvårdshuvudmännen är ense om detta?

1986/87:246 av *Karl-Anders Petérsson* (c) till kommunikationsministern om järnvägsförbindelserna till Karlskrona:

Enligt uppgifter i pressen har transportrådet föreslagit att järnvägsförbindelserna Karlskrona–Malmö och från Karlskrona och Kalmar till Göteborg skall slopas. Tågtrafiken skall ersättas med busstrafik. Förslaget innebär att stora delar av sydöstra Sverige skulle avskäras från det svenska järnvägsnätet.

Är kommunikationsministern beredd att ta avstånd från det orimliga förslaget från transportrådet?

den 8 december

1986/87:247 av *Ulla Orring* (fp) till statsrådet Bengt K. Å. Johansson om kollektiva hemförsäkringar:

Konsumentens rätt till fritt val av tjänster och varor anses i det svenska samhället som en självklarhet. Det är därför med stigande olust som många medlemmar i bl. a. Statsanställdas förbund nu blivit varse att en kollektiv hemförsäkring för deras del har tecknats genom avtal mellan förbundet och Folksam.

De medlemmar som inte vill ha den kollektiva försäkringen måste anmäla det skriftligen annars blir de automatiskt försäkrade.

Är systemet med kollektiva hemförsäkringar förenligt med regeringens konsumentpolitiska strävanden?

1986/87:248 av *Kersti Gylling* (fp) till bostadsministern om förfarandet vid ansökan om bostadsbidrag:

Många kvinnor är upprörda över det sätt på vilket bostadsbidrag skall sökas. Så länge kvinnan bor ensam med sina barn i sin bostad är kvinnan att betrakta som *sökande* till bostadsbidraget. Men då en man flyttar in i bostaden, skall mannen vara sökande och kvinnan blir då *medsökande* till bostadsbidraget. Detta gäller även i de fall, då mannen ej är kontraktsinnehavare till bostaden, ej heller är far till kvinnans barn.

Detta är kränkande för de kvinnor som själva vill ta ansvar för sin ekonomi, sin bostad och sina barn.

Mot denna bakgrund vill jag ställa följande fråga:

Vad avser statsrådet göra för att rätta till den ojämlikhet som i dag råder mellan kvinnor och män, då det gäller ansökan om bostadsbidrag?

1986/87:249 av *Ingemar Eliasson* (fp) till arbetsmarknadsministern om kampen mot arbetslösheten:

Den andel av de samlade resurserna för arbetsmarknadspolitiken som används för kontant arbetslöshetsstöd har stigit. Mot den bakgrunden vill jag till statsrådet och chefen för arbetsmarknadsdepartementet ställa följande fråga:

Vilka åtgärder avser regeringen vidta för att återföra kampen mot arbetslösheten till vad som brukar kallas arbetslinjen?

1986/87:250 av *Bertil Måbrink* (vpk) till statsministern om den amerikanska militära aktiviteten i Nicaragua:

USA har den senaste tiden ökat sin militära närvaro i Honduras. Detta gäller också de vatten som gränsar till Nicaragua. Denna ökade militära närvaro inger oro för att en invasion av Nicaragua förbereds.

De senaste dagarnas provokationer mot Nicaragua, i vilka med all sannolikhet amerikansk militär deltar, ökar riskerna för en invasion.

Mot bakgrund av ovanstående vill jag fråga statsministern:

Hur bedömer den svenska regeringen den ökade amerikanska militära aktiviteten i Nicaragua och längs dess gränser, och vilka initiativ avser regeringen att ta med anledning därav?

18 § Kammaren åtskildes kl. 16.36.

In fidem

BENGT TÖRNELL

/Olof Marcusson